

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 12

София, петък, 20 ноемврий

1931 г.

13. заседание

Четвъртък, 19 ноемврий 1931 година.

(Открито отъ подпредседателя Н. Захариевъ въ 16 ч. 48 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

Отр.	Стр.
Отпуски, разрешени на народни представители . . .	233
Законопроекти:	
1) за измѣнение и допълнение на чл. чл. 3, 210 и 280 отъ закона за митниците и чл. 9 отъ закона за митническата тарифа на вносите стоки. (Тето четене)	233
2) за измѣнение и допълнение закона за прѣжитѣ данѣци. (Вгоро четене)	236
Изборъ—провърка. Докладъ на анкетната комисия по избора, произведенъ въ Поповската избирателна околия, разискване по доклада и утвърждение избора	237
Дневенъ редъ за следващото заседание	252

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Откривамъ сесията. Присѣствуватъ нужното число народни представители. Заседанието е законно.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следните народни представители: Ангеловъ Станъ, Атанасовъ Русенъ, Бешковъ д-ръ Иванъ, Бойчиновъ Михаилъ, Василевъ Григоръ, Василевъ Йото, Георгиевъ Георги, Деневъ Сѣби, Джабаровъ Стоянъ, Дичевъ Петко, Домузчиевъ Василь, Желябовъ Жеко, Илиевъ Стойко, Казанаклиевъ Георги, Кемилевъ Никола, Коевски Василь, Краевъ Костадинъ, Лоловъ Сава, Ляпчевъ Андрей, Марковъ Цоло, Милевъ Милко, Мирски Христо, Нейчевъ Адамъ, Орозовъ Александъръ, Петковъ Стефанъ, Петровъ Никола, Русиновъ Костадинъ, Славовъ Кирилъ, Стамболиевъ Никола, Станевъ Митю, Статевъ Христо, Таслаковъ Цвѣтко, Христовъ Димитъръ, Христовъ Трайко, Цановъ Стефанъ, Чернооковъ Георги, Чолаковъ Христо и Якимовъ Тодоръ)

Бюрото на Камарата е разрешило отпущъ на следните народни представители:

- На г. Цвѣтко Таслаковъ — 4 дни;
- На г. Костадинъ Краевъ — 1 день;
- На г. Стойко Илиевъ — 1 день;
- На г. Иванъ Ангеловъ — 2 дена;
- На г. Сѣби Димитровъ — 3 дни и
- На г. Станъ Ангеловъ — 2 дена.

Пристъпваме къмъ първа точка отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за измѣнение и допълнение на чл. чл. 3, 210 и 280 отъ закона за митниците и чл. 9 отъ закона за митническата тарифа на вносите стоки.

Моля г. докладчика да прочете законопроекта.

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): Г. г. народни представители! Финансовата комисия направи нѣкои поправки, които азъ ще помена, когато имъ дойде мѣстото, като чета законопроекта. (Чете)

„ЗАКОНЪ

за измѣнение и допълнение на чл. чл. 3, 210 и 280 отъ закона за митниците и чл. 9 отъ закона за митническата тарифа на вносите стоки.

§ 1. Чл. 3 отъ закона за митниците се измѣня така: Безмитните по тарифата или другитъ законоположения вносни стоки се облагатъ, както следва:

а) съ 25% върху стойността: какао на зърна; масло какао; каучукъ на листи и плочи; прежда вълнена едножична надъ № 64; прежда памучна мерсеризирана надъ № 32; прежда памучна едножична надъ № 64 англ.; конопъ суровъ, чукавъ, влаченъ; дребъ и отпадъци отъ конопъ; прѣти, тель, плочи, листи и ленти отъ месингъ или бронзъ;

б) съ 20% върху стойността: винена киселина; сусамъ; гипсъ, смлѣнъ или не; етерични и ароматични масла; ароматични препарати (естери, есенции и др.); стѣклени плочи; парафинъ — следващите думи „калциевъ тартаратъ“ се зачеркватъ и отиватъ въ следващата буква в, следъ думитъ „пчеленъ воскъ“ — (Продължава да чете) „хартиенъ маса и хартиени отпадъци; плетки за шапки; млѣко на прахъ; прежда памучна отъ № 28 англ. нагоре, изключая едножичната памучна прежда надъ № 64 (англ.); прежда памучна мерсеризирана до № 32 (англ.) включително прежда отъ естествена коприна; прежда вълнена едножична отъ № 44 до № 64 включително; дребъ и отпадъци отъ вълна и памукъ; прежда вълнена двужична надъ № 64 прежда конопена“ — тукъ се прибавятъ думитъ „отпадъци отъ вълнени прежди“ — (Продължава да чете) „парчета отъ вълнени ленти и разцепкани вълнени прежди (филоше); месингови трѣби; листа алуминиеви стѣбелина до 3 м/м.;

в) съ 15% върху стойността: пчеленъ воскъ“ — тукъ се прибавя „калциевъ тартаратъ“, и следва: „каучукъ суровъ; прежда памучна отъ № 20 до № 32 (англ.) включително“ — увеличава се номерътъ, вмѣсто до № 28, ставъ до № 32 — „прежда вълнена едножична отъ № 36 до № 44

включително; прежда вълнена двужична от № 44 до № 64 вкл.; прежда вълнена трижична и многожична от № 54 нагоре; изкуствена вълна; юта сурова и ютена прежда; гръби желъзни поцинковани; пръти желъзни обли с дебелина до 10 м/м включително и дължина над 10 м.; медь на пръти, тель, плочи, листи и ленти;

г) с 12% върху стойността: бои минерални — следващите думи: „прежда памучна до № 20 (англ.) включително“ се заличават и се вписват в следващата буква д — (Продължава да чете) „ленъ суровъ, чукань или влаченъ; прежда ленена;

д) с 10% върху стойността: вълна боядисана; прежда вълнена двужична от № 36 до № 44 включително; прежда вълнена трижична и многожична до № 54 включително — тук се прибавят изхвърлените от буква „г“ думи: „прежда памучна до № 20 включително (англ.)“ — (Продължава да чете) „бои анилинови и индиго; калциевъ карбидъ; органически нитросъединения за експлозивни; нишесте картофено; калай и сплавите му; листи желъзни калайдисани; вжжа от медна тель“.

Въ следующата точка „е“ процентът от 8% се намалява на 6%. (Продължава да чете)

„е“ с 6% върху стойността: вълна влачена и вълна ленти, небоядисани; памукъ суровъ, дрънкань или влаченъ и всички останали безмитни вносни стоки.

Безмитните износни стоки се облагат съгласно закона за тарифата на износните стоки.

Временно вносните (изключая чуловите — амбалаж на суровия тютюнъ, от които се събира 15% от стойността), временно износните и нововносните стоки се облагат с такса въ размеръ 1% от стойността имъ.

От горните такси се освобождават:

- 1) предметите, изброени въ чл. чл. 6, 7 и 8 от закона за митниците;
- 2) предметите, внасяни от държавните привилегии;
- 3) транзитните, транспортните, крайбрежно пренасяните стоки.

Забележка. От стоките и материалите, които се доставят за държавни, обществени и автономни учреждения по сключени до влизане на настоящия законъ въ сила договори, се събират съществуващите досега мита, такси и берии.“

Въ § 2 се прибавя нова алинея първа, по-право, възстановява се алинея първа на § 2 от първоначалния проект, с тая разлика, че се направиха нѣкои добавки на думи и изрази, за да стане по-понятно и разбрано съдържанието на принципа, който е вложенъ въ тая алинея, тъй, както той фигурираше въ досегашния текстъ на закона за митниците. (Продължава да чете)

„§ 2. Чл. 210 от закона за митниците се изменя и допълня, както следва:

„Лицата, които внасят от чужбина нѣкои предмети или сурови материали, съ целъ, следъ като ги поправят или преработят, да ги изнесат обратно, заявяват за това въ декларацията. Митницата въ такива случаи, споредъ естеството на предметите, опломбирва последните или ги подпечатва, или пъкъ подробно описва или освобождава срещу залогъ на митата и другите данъци. Ако тия стоки бждат изнесени обратно въ срокъ най-много на 12 месеца от деня на внасянето имъ, залогът се възвръща на вложителите, щомъ митницата удостовери, че преработените или новоизработени стоки (фабрикати) сж от същите материали, които сж били внесени за поправка или преработка. Това, обаче, се позволява само за предмети и първични материали, които не се произвеждат въ страната.“

Алинея първа на § 2 става алинея втора, като въ първия редъ следъ думите „сжщия членъ“ се прибавят думите „която остава изцѣло“ и става така: (Чете)

„Къмъ алинея втора на сжщия членъ, която остава изцѣло следъ думите „по сжщия начинъ се постѣпва и съ мѣстните“ се добавят думите „и иностранны натурализирани“, а следъ алинея втора се добавя алинея трета, както следва:“

Следва алинея втора, която става алинея трета, безъ изменение: (Чете)

„Ако допълнителната работа върху мѣстните индустриални произведения, извършена въ странство, не изменя базата на облагането, то тия произведения заплащатъ въ такъвъ случай 10% от вноското мито, съ което биха се обложили.“

Прибавя се нова алинея, четвърта, която гласи: (Чете) „Условията, при които ще става временният вносъ на предмети, сурови материали или полуобработени такива, толерансътъ и контролтът на преработването имъ, както и

на фабрикатите за износъ, ще бждат предметъ на специални наредби, одобрени от министра на финансите и тоя на търговията, промишлеността и труда“.

Следъ това следват § 3 и § 4 безъ изменение: (Чете)

„§ 3. Къмъ чл. 280 от закона за митниците се прибавя следната

Забележка. До построяването на такива магазини министърът на финансите има право да отстъпи, щото стоките, които могат да се влагат въ реалните антрепозити, да се влагат до обмитването имъ по режима на реалните антрепозити въ магазините на българското публично властелище А. Д., по наредба, изработена от сжщия министър.

§ 4. Въ чл. 9 алинея трета от закона за митническата тарифа на вносните стоки думите: „и вносителите на които се ползуват от облагите, предвидени въ закона за насърчение мѣстната индустрия за произвеждане на тенекиени сѣдове (бидони)“ и „съ условие, щото тия продукти за вътрешна търговия да се пренасят и разпродават въ сѣдове от собствено производство на вносителите“, се изхвърлят“.

Това е точно съдържанието на законопроекта за трето четене, както се прие от комисията.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата на родниятъ представител г. Георги Данаиловъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Г. г. народни представители! Както гласуването на по-ранния законопроектъ за удържки върху заплатите и пенсияте на трето четене стана неправилно, така става неправилно и гласуването сега на трето четене законопроекта за изменение и допълнение на нѣкои членове от закона за митническите тарифи на вносни стоки. На трето четене се чете онова, което е прието на второ четене. Ако министърът и комисията направят предложения за поправки, тъй поправки трѣбва да се докладват отдѣлно, за да ги знае народното представителство, тъй като ние нѣмаме предъ себе си доклада на комисията, за да знаемъ какви поправки сж станали. Така, както г. докладчикътъ докладва смѣсено, даже на мене, който участвувамъ въ комисията, не е ясно, какво се измени днесъ въ комисията.

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): Прибавя се само една нова алинея, четвърта.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Да, но по буква е от § 1 вие сте слѣзли съ 2%; бѣше решено процентътъ да бжде 8%, а не 6%.

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): Остави се така, както бѣше въ първоначалния проектъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Въ комисията ние решихме, че от 8% по-надолу нѣма да се слиза. Сега слизате на 6%. Комисията нѣма право да се занимава съ това, което е основата на законопроекта. Ако г. министърътъ иска да направи нѣкои поправки, той е въ правото си да ги направи, ние не можемъ да кажемъ нищо противъ, но това трѣбва да стане по единъ редъ, за да бжде ясно на всички. Азъ зная законопроекта, но трѣбва да се уясни на г. г. народните представители, за да знаят, че се намалява процентътъ съ 2% на най-големото количество стоки, които ще дадатъ най-значителни постѣпления отъ митата.

Ето защо азъ моля председателството да наблюдава, щото на трето четене законопроектите да се четатъ така, както сж приети на второ четене, и следъ това г. докладчикътъ да казва измененията, които се правятъ, напр., въ дадения случай въ точка а се направиха тъй изменения, въ точка б — тъй, въ точка в — тъй. Това е редътъ.

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): Тъкмо туй казахъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Вие обяснявахте измененията заедно съ четенето на законопроекта. По такъвъ начинъ не е ясно.

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): На второ четене се прие процентътъ въ точка е да бжде 8%, а сега, при третото четене, се връщаме на 6%. Нищо ново не сме направили.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Изменявате процента, обаче въ комисията стана голѣмъ въпросъ дали процентътъ да бжде 6 или 8 или 10 и приехме 8%. На три пѣти реша-

вахме този въпрос. Сега искате четвърти път да го измъните. Азъ обръщамъ внимание, че не е този редътъ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на вътрешнитъ работи.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Ако сж направени измънения въ сравнение съ текста, който е приетъ на второ четене, ще трѣбва тѣзи измънения да се гласуватъ отдѣлно.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Това искамъ да кажа.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Затова моля, г. председателю, новитъ предложения, които сж приети като допълнение къмъ онова, което е прието на второ четене, да бждатъ гласувани отдѣлно, а следъ туй да бжде гласуванъ цѣлиятъ законопроектъ, заедно съ приетитъ на трето четене предложения.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Само че тукъ, г. министре, има една разлика — че законопроектътъ отиде въ комисията. Министърътъ има право на трето четене да поиска измънения, но законопроектътъ отиде въ комисията.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Въ всѣки случай, измъненията ще се гласуватъ отдѣлно.

В. Молловъ (д. сг): Законопроектътъ отиде въ комисията по конкретни предложения отъ мнозинството, но нѣмаше предложение за намаление процента отъ 8% на 6%.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! При второто четене, както ви е известно, се направиха нѣкои предложения за измънения. Азъ възприехъ тия предложения и молихъ да не се полагатъ на гласуване, а да бждатъ отнесени въ комисията и да бждатъ разгледани отъ нея. Тая сутринъ комисията бѣше събрана; тамъ бѣха представители отъ всички групи. Тя се повърна върху нѣкои свои решения, азъ дадохъ съгласието си за тѣхъ, и сега, при гласуването, заявявамъ, че не правя въпросъ отъ онова, което ще се реши по отношение на тѣзи две измънения. Каквото приеме Народното събрание, ще бжда съгласенъ съ него. Нека се положи на гласуване.

В. Молловъ (д. сг): Измъненията трѣбваше да бждатъ напечатани, за да ги знаемъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Чии сж предложенията?

Министъръ С. Стефановъ: Тѣ сж на комисията.

Н. Пждаревъ (д. сг): Кой ги прави?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Докладчикътъ ги прави.

Н. Пждаревъ (д. сг): Чия е инициативата?

Министъръ С. Стефановъ: На комисията.

С. Мошановъ (д. сг): Не може така. Предложенията ще трѣбва да бждатъ подписани отъ 10 души народни представители или да ги направи г. министърътъ.

В. Молловъ (д. сг): Министърътъ каза, че не прави предложения.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Правилникътъ е ясенъ: когато на трето четене се правятъ предложения за измънение приетото на второ четене, тѣ трѣбва да бждатъ подписани отъ 10 души народни представители и приети отъ г. министра, безъ съмнение, или предложени отъ него, за да може да върви работата по-бързо. Въ този случай, върно е, вчера г. министърътъ поиска да се върнатъ нѣкои предложения въ комисията, за да се обсъдятъ. Въпросъ, обаче, да се намали митото отъ 8% на 6% вчера не стана. И ако комисията сега наново взема инициатива да бжде намалено, тя не е въ правото си. Сега г. министърътъ на финанситъ може да предложи да се намали митото отъ 8% на 6%, но това ще засегне грамадно число продукти, които иначе ще дадатъ резултати.

И тѣй, комисията нѣма право по своя инициатива да прави отново предложения за измънения въ законопроекта.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стояновъ.

П. Стояновъ (д): Азъ считамъ, че неправилно се процедира, като се казва, че се прави отъ комисията предложение по последната буква на чл. 1 — отъ 8%, както се прие на второ четене, да се повърща сега на 6% — заради това, защото при гласуването на второ четене не е правено тукъ въ пленума никакво предложение по тази буква. Следователно, комисията сама по себе си, по инициатива на когото и да бжде отъ членоветъ ѝ, или даже цѣлата, не може да се занимава съ този въпросъ. Трѣбва да се яви нѣкой отъ министритъ или нѣкой отъ народнитъ представители, това е все едно, да направи редовно предложение на трето четене, но комисията не може да прави предложение. Азъ съмъ членъ на комисията и заявявамъ, че така не може да се процедира, а трѣбва да се направи редовно предложение. Азъ ще гласувамъ така, както е било прието на второ четене — за 8%, а не за 6%.

Министъръ С. Стефановъ: Азъ заявихъ, че въпросъ не правя.

В. Молловъ и С. Мошановъ (д. сг): Тогава нѣма предложения.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Комисията не може да прави предложения на трето четене.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Понеже нѣма предложение, подписано отъ 10 души народни представители, то такова предложение не можемъ да гласуваме. Ще гласуваме чл. 1, като въ последната буква „е“ е съ 8%, колкото е прието на второ четене.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Новитъ предложения да се гласуватъ отдѣлно.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Други предложения, г. г. народни представители, нѣма. При председателството не сж постѣпили никакви предложения за измънения, подписани отъ 10 души народни представители.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Комисията не може да прави предложения сега.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Тия предложения, които прави г. докладчикътъ и които сж приети отъ г. министра на финанситъ, тѣхъ ще гласуваме отдѣлно.

В. Молловъ (д. сг): Само министърътъ може да прави предложения; докладчикътъ не може.

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): Тѣзи предложения сж на комисията, въ съгласие съ г. министра на финанситъ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стояновъ.

П. Стояновъ (д): Азъ пакъ поддържамъ моето мнение, че, следъ като е приетъ законопроектътъ на второ четене и следъ като комисията е била сезирана отново само съ ония предложения, които тукъ на второ четене сж били направени, а не съ въпроса за измънение на митото отъ 8 на 6%, тя не може сама да сезирва пленума съ този въпросъ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Г-да! Азъ заявихъ, че по чл. 1 буква „е“ нѣма такова предложение.

Ще гласувамъ законопроекта, както е приетъ на второ четене.

Ония г. г. народни представители, които приематъ на трето четене законопроекта за измънение и допълнение на чл. чл. 3, 210 и 280 отъ закона за митницитъ и чл. 9 отъ закона за митническата тарифа на вноснитъ стоки — като процентътъ на митото по буква „е“ на чл. 1 остава 8% — моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 5)

Н. Пждаревъ (д. сг): Значи, на трето четене нѣма никакво измънение. Остава законопроектътъ, както е приетъ на второ четене.

Министъръ С. Стефановъ: Да, нѣма измънение.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Понеже комисията е готова съ своя докладъ по законопроекта, поставенъ на четвърто мѣсто въ дневния редъ, азъ моля да се съгласите да прередиимъ втора и трета точка отъ дневния редъ и да пристѣпимъ къмъ разглеждането на четвърта точка.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ предложението на г. министра на финанситъ, да се прередиимъ втора и трета точки отъ дневния редъ и да пристѣпимъ къмъ разглеждане на четвърта точка отъ дневния редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристѣпваме къмъ четвърта точка отъ дневния редъ — **второ четене законопроекта за измѣнение и допълнение закона за събиране на прѣжитъ данъци.**

Моля г. докладчика да го докладва.

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за измѣнение и допълнение на закона за събиране на прѣжитъ данъци“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ за главното на законопроекта тъй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): (Чете)

„§ 1. Къмъ чл. 16 се прибавя следната забележка 3-та: Поземелниятъ данъкъ за 1930/1931 и 1931/1932 финансови години се плаща безъ глоба за закъснение до 25 юний 1932 г.“

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ § 1, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): (Чете)

„§ 2. Измѣнява се чл. 19 така:

Неизплатенитъ данъци въ сроковетъ, предвидени въ чл. 16, ставатъ закъснѣли и отъ деня на закъснението се събиратъ принудително съ глоба за закъснение, както следва: до края на втория срокъ — 5%, до края на третия срокъ — 10%; следъ изтичането на третия срокъ — 15% върху сумата на закъснѣлитъ данъци. Ако данъкътъ се изплати съ закъснение само до единъ месецъ отъ визиранитъ срокове, глобата се намалява съ 2%.

Неплатенитъ и следъ изтичането на третия срокъ данъци и влѣзли въ втората година изцѣло или съ остатъци се събиратъ съ 20% глоба.

Глобитъ се налагатъ, както върху частъта отъ данъка, която се вниса на държавенъ приходъ, така и върху частитъ, които се внисятъ на общинитъ, окръжитъ, търговскитъ камари и фондовѣтъ.

Неплатениятъ въ сроковетъ за доброволно плащане данъкъ върху сградитъ, ако годишниятъ му размѣръ надминава 500 л. до края на финансовата 1933/1934 години и 1000 л. за следващитъ финансови години, се събира принудително съ глоби за закъснение въ размѣръ 50% за закъснението най-късно следващия четиримесеченъ срокъ.

Неизплатениятъ въ сроковетъ за доброволното събиране бегликъ се събира съ глоба за закъснение: 5%, ако бже платенъ до 1 августъ същата година, и съ 10% следъ тая дата.

Изчисленитъ данъци върху деклариранитъ отъ самия данъкоплатецъ приходи сж изискуеми въ установенитъ въ закона срокове. Разликата, която ще последва следъ окончателното имъ опредѣляне, се събира по общия редъ“.

Г. г. народни представители! Ще дамъ нѣкои обяснения преди да се гласува § 2.

Мотивътъ за внасянето на тоя законопроектъ, както знаете, е натрупването на голѣми недобори поради това, че досегашнитъ глоби, които се плащаха, бѣха извънредно голѣми и безъ срокъ — една и съща глоба се плаща за закъснение три месеци, шесть месеци, една, две три и повече години. Този законопроектъ цели да направя възможно събирането на недоборитъ — да не останатъ тѣ несбрани, а да постѣпятъ въ държавната каса — отъ една страна, и, отъ друга страна, да намали глобитъ до такъвъ размѣръ, че да отговарятъ на справедливостта и да се принудятъ нередовнитъ данъкоплатци да си пла-

тятъ данъцитъ. Въ първоначалния законопроектъ глобитъ бѣха 6%, 12% и 18%, а комисията ги намали на 5%, 10% и 15%. Сжщо така се измѣни и положението, следъ изтичане на третия срокъ, данъцитъ да се събиратъ съ лихва 1% месечно, което прави 12% годишно и които 12%, събрани съ глобата 18%, правятъ 30%, а за данъкъ-сгради се удво- яваха — 60%. Комисията поправи § 2, както ви го прочетохъ, за да има повече справедливостъ въ глобитъ, които се налагатъ на данъкоплатцитъ. Тия бѣха мотивитъ на комисията за направенитъ промѣни въ § 2.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Лазаръ Станевъ.

Л. Станевъ (раб): Г. г. народни представители! Когато общиятъ позвикъ на всички трудящи се, особено на беднитъ селяни, е не да се намалятъ данъцитъ, а да се премахнатъ, ние виждаме тукъ, въ Парламента, правителството, което въ предизборнитъ си агитации обещавахе намаление на данъцитъ, днесъ набързо да прокарва закони, съ които още повече отежава и безъ туй тежкото положение на трудовото селячество, както и на работницитъ. Отвѣжда, отъ всички села има позвикъ за намаление на поземелния данъкъ на дребнитъ и бедни селяни, които не могатъ да го платятъ. Сжщото може да се каже и за данъкъ-сгради. Когато разгледаме недоборитъ, виждаме, че 1/3 отъ тия недобори — 1.136.926.700 л. — сж отъ поземелния данъкъ, а 182.785.000 л. отъ данъкъ-сгради.

Г. г. народни представители! Какво се цели съ този законопроектъ? Съ този законопроектъ абсолютно никакъ не се цели да се облекчи положението на трудящитъ се, а напротивъ, цели се да се измамятъ, да се излъжатъ, за да може да имъ се събере данъкътъ. Следъ като правителството употреби последната мѣрка за събиране на недоборитъ, както и на данъцитъ презъ текущата година — екзекуции чрезъ бирници и пристави, които екзекуции не даватъ никакви резултати — ние виждаме, че се прибѣгва до разни закончета, съ които се цели да се излъжатъ по нѣкакъвъ начинъ данъкоплатцитъ, за да имъ се събере данъкътъ. Това е изходътъ отъ кризата, отъ тежкото финансово положение на страната, който предлага правителството, което съ съвсемъ други искания агитираше предъ избирателитъ, предъ трудящитъ се, които дадоха гласа си за него.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Недейте говори за изборитъ.

Д. Експеновъ (раб): Мотивировка прави.

А. Буковъ (з): Много му е дълга мотивировката!

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Говорете по предмета!

Л. Станевъ (раб): Г. г. народни представители! Махването на данъцитъ не е само искане на всички трудящи се. Ние виждаме, че нѣкои депутати отъ мнозинството, както и самиятъ председателствуващъ на Народното събрание, г. Захариевъ, въ своитъ изявления предъ обществото, алармиратъ, че действително данъцитъ ще се намалятъ. Въ в. „Време“ отъ 12 октомврий т. г. подпредседателтъ на Камарата г. Никола Захариевъ дава следното изявление: „Членовѣтъ на бюрото на Камарата обмислихме една смѣла голѣма реформа — премахването на прѣжитъ данъци, а заедно съ това и на бирницитъ...“ По-нататъкъ той обяснява, че тази година сж постѣпили 300 милиона лева отъ прѣжи данъци, а сж изразходвани 200 милиона лева за бирници, за финансова администрация, за да се събиратъ тия данъци. Той казва, че прѣжитъ данъци ще се премахнатъ, че ще се увеличатъ косвенитъ данъци и ще се въведе единъ единственъ прѣкъ данъкъ, както е въ Америка и Съветския съюзъ, кждето има единъ единственъ прѣкъ данъкъ — прогресивно подоходниятъ. Така че ние въ своитъ речи, въ своитъ изявления навсѣкжде говорите за намаление на данъцитъ, а когато дойде тукъ, вмѣсто да намалите тия данъци, ние вдигате рѣка и гласувате за екзекуции, за разпродажба имота и чергитъ на селянитъ.

З. п. Захариевъ (з): Не е върно това!

Л. Станевъ (раб): Тоя законопроектъ не намалява глобитъ за закъснѣлитъ данъци. Ние виждаме въ него, че глобитъ за закъснѣлъ данъкъ върху сградитъ се събиратъ въ двоенъ размѣръ. Но тукъ има и нѣщо по-страшно: ако не се събере данъкътъ върху сградитъ и глобитъ въ

* За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 6.

двоенъ размѣръ най-късно до три месеци отъ деня на закѣсеніето, наказва се бирникътъ.

З. п. Захариевъ (з): Това е премахнато.

Министъръ С. Стефановъ: Слушайте какъ се докладва.

Л. Станевъ (раб): Даже съ тоя законъ да не се заставятъ бирниците да събиратъ данъцитѣ, ние знаемъ отъ строгитѣ нареждания, които издава г. министърътъ на финанситѣ, че бирниците трѣбва да събиратъ данъцитѣ, въ противенъ случай се заплашватъ съ уволнение.

З. п. Захариевъ (з): Въ Русия за такива работи има разстрелване.

Л. Станевъ (раб): Въ Съветския съюзъ 35% отъ трудящитѣ се селяни не плащатъ данъкъ. Тамъ има единъ единственъ прѣкъ данъкъ — данъкътъ върху дохода.

И. Куртевъ (нац. л): Тамъ има страшни косвени данъци.

Л. Станевъ (раб): Ако вземете бюджета на Съветския съюзъ, ще видите това.

А. Кантарджиевъ (д): Я дай да видимъ този бюджетъ!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Той е лѣвъ земеделецъ, а говори за Съветския съюзъ! Азъ протестирамъ!

Л. Станевъ (раб): Освенъ глоби, ще вземате и лихви. Ето, г-да, какви облекчения вие правите на тежкото положение на трудящитѣ се.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Направете предложението си, г. Станевъ.

Л. Станевъ (раб): Ние правимъ следното предложение по § 2: „Освобождаватъ се отъ данъкъ-сгради всички данъкоплатци съ бруто доходъ до 40.000 л. Старитѣ имъ данъци, заедно съ глобитѣ, се анулиратъ.“

С. Мошановъ (д. сг): Кожодеритѣ ще ги платятъ!

Л. Станевъ (раб): Банкеритѣ и картелитѣ ще ги платятъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! При прочитането на § 2, както е измѣненъ въ комисията, забелязвамъ, че въ четвъртата алинея следъ думитѣ: „въ размѣръ 50% за закѣсеніето“ пропуснати сѣ думитѣ: „въ повече отъ горнитѣ глоби“, които следва да се прибавятъ

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ § 2, както се докладва, съ допълнението, което прави г. министърътъ на финанситѣ, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

С. Мошановъ (д. сг): Ама забравихте да гласувате на тѣзи (Сочи работниците) за премахване на данъцитѣ.

Д. Апостоловъ (д. сг): Като несериозно може да се гласува.

А. Бояджиевъ (раб): Напълно сериозно е.

Д. Икономовъ (раб): Щомъ не е сериозно, то ще падне върху насъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Гласува се най-напредъ предложението на комисията.

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): (Чете)

„§ 3. Постановленията на настоящия законъ не отменятъ закона за опрощаването на глобитѣ за закѣснение върху прѣжитѣ данъци, данъка върху материалитѣ, отъ които се вари ракия, и акциза на виното, съ изключение тия за поземелния данъкъ, и сѣ въ сила за данъцитѣ, които сѣ наложени за отъ 1931/1932 финансова година, както и за всички, които не сѣ закѣснѣли до влизането му въ сила.“

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ § 3, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ точка втора отъ дневния редъ — докладъ на комисията по провѣрка на изборитѣ.

Ще се докладва протоколътъ на парламентарната анкетна комисия по анкетиране избора въ Поповска околия. Моля г. докладчика да го докладва.

Докладчикъ С. Йовевъ (д): (Чете)

„ДОКЛАДЪ

отъ парламентарната анкетна комисия по избора за Поповска избирателна околия.

Г. г. народни представители!

Въ изпълнение на възложената ни задача отъ Народното събрание, въ заседанието му на 2 септемврий 1931 г., парламентарната анкетна комисия ви предлага заключението си по избора за народни представители на 21 юний 1931 г. въ селата: Крепча, Горско-Абланово, Любленъ и Опака — Поповска околия, въ отивдния протоколъ.

Парламентарна анкетна комисия,

Председателъ: С. Йовевъ

Членове: { Ст. Мошановъ
Т. Савовъ

„ПРОТОКОЛЪ

Парламентарната анкетна комисия по анкетиране избора за Поповска околия, въ съставъ народнитѣ представители: Стоянъ Йовевъ Георгиевъ, Тодоръ Савовъ Игнатовъ и Стойчо Мошановъ, се събрахме на заседание днесъ, 8 октомврий 1931 г., въ една отъ залитѣ на Народното събрание, за да се занимаемъ и произнесемъ по събранитѣ доказателства на извършената отъ насъ анкета и да дадемъ своето заключение.

Следъ като прегледахме всички събрани данни, намѣрихме:

За с. Крепча.

1. Това село е било обявено единъ месецъ преди избора въ карантина, защото имало петнистъ тифъ. Карантината е била наложена редовно и сравнително строго държана.

2. Не се доказа оплакването на контестатора, че кандидатътъ на Народната коалиция между Демократическия сговоръ и Националлибералната партия (обединена) Ангелъ Вълчевъ е билъ допустнатъ и влизалъ въ селото Крепча въ изборния день или преди това. Всички разпитани свидетели твърдѣха, че не е влизалъ.

3. Влизали сѣ презъ цѣлото време, докато е траяла карантината, околийскитѣ лѣкарь и изпратенитѣ отъ него санитарни лица за дезинфекция и обезвъшчаване на населението. Това е станало нѣколко дена преди избора.

4. Установи се сѣщо, че едно лице, нѣкой си Борисъ Марчевъ, отъ с. Опака, скритомъ се е промъкналъ до селото Крепча, въ мѣстността „Джендема“, и тамъ се е срѣщалъ съ едно-две лица, на които е далъ розови бюлетини.

5. Установи се сѣщо, че лицето Мехмедъ Ахмедовъ Боляръ два дена преди избора скритомъ е отишълъ въ гр. Попово и тамъ при дюкяна на Парашкевъ Димитровъ е срещналъ х. Георги х. Петковъ, кандидатъ въ листата на Народната коалиция, и отъ него е получилъ розови бюлетини, които далъ впоследствие на кмета на с. Крепча. По всичко изглежда, че тия именно бюлетини сѣ употребени впоследствие за разлаване на гласоподавателитѣ въ изборния день.

6. Установи се съ положителност, че нито едно друго лице не е могло да влѣзе въ с. Крепча, нито пъкъ да излѣзе нѣкой изъ селото.

7. Освенъ розови бюлетини, не е имало никакви други бюлетини отъ никоя политическа партия, нито въ деня на избора, нито преди това.

Поради това, че изборътъ въ това село е станалъ при изключителни обстоятелства: наложената карантина, не е дадено възможностъ на никоя отъ състезаващитѣ се политически партии или групировки редовно да занесатъ бюлетини, нито пъкъ е дадено възможностъ нѣкой измежду тѣхъ да обиколи селото и обясни предъ избирателитѣ своя платформа и други — парламентарната анкетна комисия намира, какво изборътъ въ тая секция не е станалъ редовно.

За с. Горско-Абланово.

1. Установи се, че застъпникът Иванъ Рачевъ е билъ ударенъ въ коридора на изборното помѣщение отъ стражаритъ или кмета на селото (неустановено отъ кого), които сж били въ обща група и то когато застъпникътъ по своя воля е излизалъ навънъ отъ изборното помѣщение. Не се доказва, че е билъ изважданъ насила отъ нѣкого изъ стаята на изборното бюро. Напротивъ, установи се, че и следъ този инцидентъ той е останалъ като застъпникъ до края и присѣствувалъ при преброяване бюлетинитъ. Установи се сжщо, че сжщиятъ застъпникъ е излизалъ втори пѣтъ отъ стаята на изборното бюро пакъ по свой починъ и смѣтайки да не се повтори сжщиятъ инцидентъ или пѣкъ да не би да бжде възпрепятствуванъ да се върне отново, е влизалъ презъ прозореца. Нито първия, нито втория пѣтъ застъпникътъ Иванъ Рачевъ не е изхвърленъ отъ никого изъ стаята на изборното бюро, нито пѣкъ е правенъ опитъ отъ нѣкого подъ какъвто и да било предлогъ да излезе навънъ.

2. Установи се, че частъ отъ нераздаденитъ избирателни карти сж раздавани въ деня на избора, но не отъ кмета на селото, а отъ общинския писаръ. При раздаването имъ кметътъ не е присѣствувалъ и не сж претърсвани, нито заплашвани избирателитъ при раздаването на избирателнитъ имъ карти, нито пѣкъ тогава сж имъ давани розови бюлетини.

3. Установи се, че лицето Ахмедъ Маджовъ Лолото е едно глупаво, недоразвито въ умствено отношение младо момче. При гласоподаването сжщиятъ е влизалъ въ стаята на изборното бюро, носейки смачкана розова бюлетина; неумѣйки сжщиятъ да я постави въ плика, при общия смѣхъ и шегѣ на всички присѣствувачи въ бюрото, кметътъ на селото му е взелъ измачканата розова бюлетина и я замѣня съ друга чиста розова бюлетина, като му залепва плика и го подава на председателя на бюрото.

4. Установи се, че освенъ инцидента съ застъпника Иванъ Рачевъ въ коридора на изборното помѣщение, другъ побой надъ нѣкой избирателъ не е станалъ никжде изъ селото нито въ деня на избора, нито преди избора.

5. Не се установи да се е чувало въ селото нѣкаква стрелба въ изборния день, нито пѣкъ преди това.

6. Събличане на избиратели не е имало. Застъпникътъ Иванъ Рачевъ — на Лѣвия блокъ, Велю Димовъ — на Народния блокъ и Ангелъ Георгиевъ — на Работническата партия разказваха, че имало обискирани и претърсвани избиратели въ коридора на изборното помѣщение, но не посочиха името нито на едно лице отъ тѣзи, които сж били обискирани и претърсвани, за да може парламентарната анкетна комисия да разпита и провѣри това тѣхно твърдение. Като така комисията остана съ впечатление, че това твърдение е общо казано и голословно, неподкрепено отъ конкретни случаи. Самитъ горни лица не се оплакаха, че поне тѣ сж претърсвани, а говорѣха, че имъ се били оплаквали други избиратели, на които, както се каза, имената не посочиха.

Предъ видъ на тия обстоятелства и въпрѣки единствениятъ инцидентъ, станалъ съ застъпника Иванъ Рачевъ, както и особеното гласоподаване на избирателя Ахмедъ Маджовъ Лолото, парламентарната анкетна комисия намира, че нѣма основание да счита, какво изборътъ въ сжщото село е опороченъ.

За с. Любленъ.

1. Установи се, че председателъ на изборното бюро въ това село е билъ лицето Иванъ Милевъ, младъ, интелигентенъ учителъ, съ голѣмото желание да запази образцовъ редъ и произведе напълно законенъ изборъ. Въ това направление сжщиятъ не само че е успѣлъ, напротивъ, не е ималъ и противодействието на никоя властъ.

2. Преди започване на избора имало нѣколко души застъпници задържани. Председателътъ на изборното бюро приятелски е помолилъ кмета и последниятъ ги е освободилъ веднага и преди откриване на изборното бюро.

3. Оплаквания за бити хора, събличани или претърсвани, не се оказа нито едно. Въобще тукъ не се установи никакво извършване на насилие отъ когото и да било. Почти всички твърдѣха, че този изборъ е билъ произведенъ при по-голѣма свобода, отколкото други такива сж произвеждани дотогава.

4. Не се посочи нито единъ случай, кждето да сж раздавани белязани бюлетини и нито единъ не се оплака, че е билъ заплашванъ, какво ако не гласува за Сговора, щѣлъ да бжде изселенъ отъ селото, битъ като куче и др. такива.

Като така парламентарната анкетна комисия намира, че нѣма никакво основание да се счита, какво изборътъ въ това село е съ нѣщо опороченъ.

За с. Опака.

1. Установи се, че избирателътъ Киранъ Ивановъ е билъ застъпникъ на листата на Народния блокъ. Сутринта преди избора, преди още да отиде и да постѣпи като такъвъ, е билъ извиканъ по измамливъ начинъ (ужъ го викали за разговоръ по телефона) въ канцеларията на общинското управление и тамъ задържанъ. Нѣколко минути само следъ това сжщиятъ е билъ освободенъ лично отъ председателя на изборното бюро, безъ нѣкой да му противодействува за това, и застъпникътъ си е постѣпилъ своевременно.

2. Не се установи да е имало бити избиратели, нито пѣкъ събличани или претърсвани.

3. Избирателнитъ карти сж били раздавани на мѣсто, кждето председателътъ на изборното бюро е посочилъ. При раздаването имъ не се установи да сж раздавани и розови бюлетини, нито пѣкъ избирателитъ сж заплашвани по нѣкакъвъ начинъ.

4. Установи се, че на 17 юний 1931 г. край с. Опака е стреляно по единъ автомобилъ, въ който е имало опозиционни агитатори. Жертви не сж дадени, нито пѣкъ можа съ положителност да се установи, че е стреляно на месо. Напротивъ, всички доказателства говорятъ, че е правена стрелба за сплашване на агитаторитъ. Това обстоятелство, колкото и на гледъ да се вижда сериозно, стои изолирано и не може да окаже нѣкакво влияние върху настроението на избирателитъ, поради обстоятелството, че е извършено надъ лица отъ гр. Попово, а не избиратели на с. Опака, кждето е станалъ инцидентътъ и поради факта, че е станалъ 4 дни преди изборния день. При това лицата, върху които е стреляно, не говорятъ днесъ, че сж били сериозно сплашени или възпрепятствувани въ тѣхната по-нататъшна агитационна дейностъ.

Предъ видъ на това парламентарната анкетна комисия намира, че и тукъ нѣма основание да счита, че изборътъ въ това село е опороченъ.

Парламентарната анкетна комисия установи, че и въ четиритъ секции, предметъ на анкетата: Крепча, Горско-Абланово, Любленъ и Опака, членоветъ на изборнитъ бюро сж получили своевременно съобщенията си; явили сж се навреме и редовно сж открили изборнитъ бюро. Въ всичките тия секции е имало предварително приготвени тъмни стайки и въ тѣхъ имало презъ цѣлия изборенъ день бюлетини на всички политически партии, освенъ за секцията въ с. Крепча. Гласоподавателитъ сж се изреждали редовно и необезпокоявани при гласоподаването. Преброяването на бюлетинитъ и отварянето на изборнитъ кутии е станало въ пълненъ редъ и въ присѣствие на всички лица, които законътъ допуска. Никжде никакви фалшификации или други нѣкои нередовности не сж отбелязани при преброяването на подаденитъ бюлетини. Позиви, афиши и други агитационни книжа сж раздавани свободно отъ всички политически партии. Тритъ секции: Горско-Абланово, Любленъ и Опака, сж били спождавани, както въ изборния день, така и преди него въ периода на изборната борба, отъ агитатори на разни политически партии и групировки.

Заключение.

Предъ видъ на това, че изборътъ въ тритъ секции на Поповска околия: Горско-Абланово, Любленъ и Опака, нѣма основание да бжде касиранъ, а съ полученитъ гласове въ секцията за с. Крепча не се измѣня изборниятъ резултатъ за околията — парламентарната анкетна комисия намира, следъ направената констатация за нередовността на избора въ с. Крепча, че изборътъ за Поповска околия следва да бжде утвърденъ.

Парламентарна анкетна комисия,

Председателъ: Ст. Йовевъ

Членове: { Т. Савовъ
Ст. Мошановъ

Това е, г. г. народни представители, докладътъ на парламентарната анкетна комисия. Разпититъ на всички свидетели, които парламентарната анкетна комисия извърши, сж отбелязани въ единъ специаленъ протоколъ, който се държи на разположение на г. г. народнитъ представители. Въ него точно сж предадени всички показания, които парламентарната анкетна комисия можа да събере. Повече

отъ 60 души свидетели бѣха разпитани, посочени и отъ двѣтѣ страни. Следъ преценяването на всички доказателства, заключението, до което парламентарната анкетна комисия дойде, е: Народното събрание да утвърди избора въ Поповската околия.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петъръ Попивановъ.

П. Попивановъ (з): Г. г. народни представители! Когато се разглеждаше първия пѣтъ изборътъ въ Поповска околия, азъ, избраникъ на Народния блокъ, а сѣщо и другарѣтъ ми Деню Тотевъ, избраникъ на Народния блокъ, настоявахме въ Народното събрание изборътъ въ тия четири села да се аспектира, като нахвърляхме доста материалъ, съ който обрисовахме силния тероръ, който е упражняванъ въ тия четири села и въ още нѣколко села. Подадена е и констатация, която се намира къмъ изборното дѣло, отъ третия кандидатъ въ листата на Народния блокъ въ която подробно е описанъ терорътъ, като се посочватъ и свидетелитѣ, които ще установятъ този тероръ. И азъ съмъ единъ отъ свидетелитѣ, посоченъ тамъ, за да установя известни факти, които говорятъ за голѣмия тероръ, упражняванъ въ нѣкои и други села. Азъ бѣхъ призованъ съ едно писмо въ Попово, но и досега не съмъ разпитанъ.

Терорътъ въ тия села на Поповска околия действително бѣше ужасенъ, и азъ не мога да разбера, какъ една анкетна комисия, изпратена отъ Парламента, представлява този докладъ предъ Народното събрание. Даннитѣ, които се даватъ въ констатацията и които се дадоха тукъ, азъ чистосърдечно ги поддържамъ и казвамъ това велегласно, за да чуятъ избирателитѣ отъ тия села, . . .

С. Кирчевъ (з): (Ржкоплѣска)

П. Попивановъ (з): . . . че избраникътъ на Народния блокъ и тукъ, въ Парламента, не измѣня на позициитѣ, на които е застаналъ преди да бѣде избранъ, на позициитѣ, на които е билъ презъ тежкия опозиционенъ животъ. Азъ не искамъ да се спирамъ на фактитѣ, които могатъ да установятъ голѣмия тероръ, който бѣше упражняванъ въ Поповска околия, а искамъ да се спра само върху доклада на анкетната комисия, него да поразгледамъ предъ васъ, г. г. народни представители, и тогава да се спра върху въпроса, дали би трѣбвало, при тѣзи доказателства, които и тукъ сѣ упоменати, да вземемъ такова решение, каквото предлага почитаемата анкетна комисия.

Спирамъ се най-напредъ върху избора, станалъ въ с. Крепча.

Казва се въ т. 1 на доклада: (Чете) „Това село е било обявено единъ месецъ преди избора въ карантинъ, защото имало петнистъ тифъ. Карантината е била наложена редовно и, сравнително, строго държана“. Пита се: може ли, при това положение, изборътъ въ това село да се признае за редовенъ, когато то е било подложено на карантинъ, която е била строго държана? Понеже е била обявена карантинъ, нѣкой-си Борисъ Марчевъ, отъ с. Опака, следъ като срещналъ кандидата отъ листата на Народната коалиция х. Георги х. Петковъ и вземалъ отъ него розови бюлетини, отишълъ и скрито презъ мѣстността Джендема — както се казва въ т. 4 на доклада — се промѣнялъ въ с. Крепча, да въ бюлетинитѣ на кмета и затуй само розовитѣ бюлетини били разпрѣснати. Анкетната комисия казва: понеже режимътъ е билъ много строгъ, поради появилата се болестъ петнистъ тифъ, то никакви агитатори, отъ която и да е политическа партия, не сѣ могли да стѣпятъ въ това село, за да разпрѣснатъ бюлетинитѣ на своитѣ партии и да проагитиратъ тѣхнитѣ програми.

Н. Пждаревъ (д. сг): Програмитѣ сѣ известни.

П. Попивановъ (з): Ако въ това село е върлувала такава болестъ, ако е имало такава строга контрола и ако никой не си е позволилъ да занесе въ него платформата или бюлетинитѣ на своята партия, азъ не мога да разбера, защо комисията дава заключение, че изборътъ билъ редовенъ и че следвало да бѣде утвърденъ.

С. Мошановъ (д. сг): Не е вѣрно това.

П. Попивановъ (з): Заключение за избора въ с. Крепча е, че парламентарната анкетна комисия намира, какво изборътъ въ тая секция е станалъ редовно.

С. Мошановъ (д. сг): Не е тъй.

П. Попивановъ (з): За мене, г-да, редовенъ изборъ нѣма, защото не е била дадена възможностъ да се занесатъ редовно бюлетини за листитѣ на всички политически партии. Сѣществувала е свобода само за една партия — за властническата партия — която съ джандари или пѣкъ чрезъ отдѣлни избиратели е могла да занесе своитѣ бюлетини.

Азъ смѣтамъ, че изборътъ въ с. Крепча е нередовенъ и ще трѣбва да се касира.

И. Куртевъ (нац. л.): Ама Сговора петнистъ тифъ го не лови!

П. Попивановъ (з): За избора въ с. Горско-Абланово. Казано е въ т. 1 на доклада: (Чете) „Установи се, че застъпникътъ Иванъ Рачевъ е билъ ударенъ въ коридора на изборното помѣщение отъ стражаритѣ или кмета на селото — не установено отъ кого — които сѣ били въ обща група“. Ударенъ застъпникъ! По-нататъкъ се казва, че „сѣщиятъ застъпникъ е излизалъ втори пѣтъ отъ стаята на изборното бюро, пакъ по свой починъ и, смѣтайки да не се повтори сѣщиятъ инцидентъ“ — да не го поударятъ или побутнатъ! — „или пѣкъ да не би да бѣде възпрепятствуванъ да се върне отново“ — значи, и другъ пѣтъ се е връщалъ — „е влѣзълъ презъ прозореца“.

Въ т. 2 на доклада се казва: (Чете) „Установи се, че частъ отъ нераздаденитѣ избирателни карти сѣ раздадени въ деня на избора, но не отъ кмета на селото, а отъ общинския писаръ. При раздаването имъ кметътъ не е присѣствувалъ“.

Въ т. 3 се казва: (Чете) „При гласоподаването Ахмедъ Маджовъ Лолото“ — едно малоумно младо момче — „влѣзълъ въ стаята на изборното бюро, носейки смачкана розова бюлетина; неумѣйки сѣщиятъ да я постави въ плика, при общия смѣхъ и шегѣ на всички присѣствувачи въ бюрото, кметътъ на селото му е вземалъ измачканата розова бюлетина и я замѣня съ друга чиста розова бюлетина, като му залепва плика и го подава на председателя на бюрото“.

Д. Ачковъ (нац. л. о): За улеснение! (Смѣхъ)

Д. Апостоловъ (д. сг): Ама пакъ розова бюлетина му е далъ.

П. Попивановъ (з): Въ точка шеста на доклада се казва: (Чете) „Събличане на избиратели не е имало. Застѣпникътъ Иванъ Рачевъ — на Лѣвия блокъ, Велю Димовъ — на Народния блокъ и Ангелъ Георгиевъ — на Работническата партия разказваха, че имало обискирани и претърсвани избиратели въ коридора на изборното помѣщение, но не посочиха името нито на едно лице отъ тѣзи, които сѣ били обискирани и претърсвани“.

С. Мошановъ (д. сг): За кое село, г. Попивановъ?

П. Попивановъ (з): За с. Горско-Абланово. — И въ заключение комисията казва (Чете) . . . „въпрѣки единственъ инцидентъ, станалъ съ застъпника Иванъ Рачевъ, както и особеното гласоподаване на избирателя Ахмедъ Маджовъ Лолото, парламентарната анкетна комисия намира, че нѣма основание да счита, какво изборътъ въ сѣщото село е опороченъ“.

Г. г. народни представители! При тия данни, признати отъ анкетната комисия, относно избора въ с. Горско-Абланово — ударянето въ коридора застъпника на Народния блокъ и излазането на сѣщия тоя застъпникъ отъ изборното мѣсто, даже да приемемъ, че той самъ, по своя воля, е излѣзълъ — ние трѣбва да се запитаемъ: кои сѣ причинитѣ, за да се създаде такъвъ страхъ въ душата на единъ български избирателъ, застъпникъ на Народния блокъ, та да не смѣе той да се върне презъ коридора, където влизатъ единъ по единъ другитѣ избиратели, а се прехвърля презъ прозореца на изборното помѣщение?

С. Мошановъ (д. сг): За джумбушъ!

Т. Тонковъ (з): Демокрацията се е слагала по гърба имъ!

П. Попивановъ (з): Азъ смѣтамъ, че никой адвокатъ, никой сѣдия въ България не би счелъ тая постѣпка на застъпника за маловажна, а ще признае, че трѣбва да е имало голѣми издевателства, голѣмъ тероръ, голѣми побоища и голѣма опасностъ за живота на тоя застъпникъ, за да минава презъ прозореца.

В. Молловъ (д. сг): Сигурно!

П. Попивановъ (з): Всѣки застъпникъ би се решилъ да понесе единъ юмрукъ и да влѣзе въ изборното помѣщение, като стане герой въ изборния день, но никой застъпникъ не би приелъ да му съчуятъ главата или ребрата, за да влѣзе въ изборното помѣщение, макаръ и да стане герой въ изборния день за своята партия. Азъ мисля, че само крадците могатъ да влизатъ презъ прозорците, когато крадатъ. Може и други причини да заставятъ нѣкой човѣкъ да минава презъ прозорците, като, наприкладъ, при пожаръ човѣкъ може да скочи отъ прозорецъ; при убийство — убиецътъ може да счупи прозореца, за да излѣзе. Само единъ тероризиранъ застъпникъ може да влиза или да излиза презъ прозореца. Тоя фактъ, който е признатъ и регистриранъ отъ самата анкетна комисия, която е ходила въ това село, говори, че застъпникътъ тамъ е билъ митретиранъ, че е имало вече създаденъ известенъ страхъ у застъпника. А щомъ има страхъ у застъпника, той се предава у всички избиратели и, следователно, тоя изборъ не е билъ свободенъ.

Но и на другъ фактъ да се спремъ — влизането въ изборното помѣщение на Ахмедъ Маджовъ Лолото, съ смачкана розова бюлетина, която кметътъ взелъ, замѣнилъ му я съ чиста розова бюлетина, запечаталъ плика и го подалъ на председателя на бюрото.

С. Мошановъ (д. сг): Това е било шѣга.

П. Попивановъ (з): Г. Мошановъ казва, че това било шѣга! Г. Стойчо Мошановъ е юристъ и народенъ представителъ и знае, че изрично е казано въ избирателния законъ, че гласоподаването е тайно. Ако този избирателъ е билъ полуумекъ, както се казва тукъ, той, съ своята полуумностъ, пакъ трѣбва, така да се каже, да влѣзе отъ избирателната стайка въ избирателната кутия. Има различни избиратели и затуй въ изборитѣ ние виждаме да има праздни пликове, виждаме смачкани пликове. Пликътъ съ розовата бюлетина, която е пуствалъ той, не е неговъ; следователно, нарушена е тайната на гласоподаването. Той трѣбваше да бѣде вкаранъ въ тъмната стайка и председателътъ да му каже „Донеси!“ и каквото донесе, това да се пуствне въ кутията. Това значи тайно гласоподаване. Никой не може, ако ще да бѣде даже и кандидатъ отъ листата, да излѣзе предъ изборната кутия, да вземе плика на избирателъ и да го пуствне въ кутията. Това е престѣпление, това е нарушение на тайната на гласоподаването.

При тия данни, които сѣ дадени въ доклада на анкетната комисия и за това село, вѣнъ отъ онѣзи, които азъ имамъ, но не желая да ги казвамъ, защото за тѣхъ не се говори въ доклада на анкетната комисия, азъ смѣтамъ, че заключението на комисията е несъстоятелно; то трѣбва да бѣде: да се касира изборътъ въ с. Горско-Абланово.

И. Куртевъ (нац. л): Анкетната комисия нѣма право да дава заключение. Съгласно чл. 33 отъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, тя е длъжна да даде само даннитѣ, а не и заключение. Откъде-накъде да дава заключение, кой ѝ дава това право?

П. Попивановъ (з): За с. Любленъ. Въ пунктъ 2 отъ доклада на анкетната комисия за с. Любленъ се казва: (Чете) „Преди започване на избора имало нѣколко души застъпници задържани“. Азъ питамъ, г. г. народни представители: въ едно село колко застъпници може да има? Може да има толкова застъпници, колкото регистрирани листи има. Щомъ анкетната комисия казва, че преди започването на избора имало арестувани нѣколко души застъпници, това значи, че сѣ арестувани всички застъпници, освенъ застъпника на листата на тогавашното правителство на Демократическия сговоръ. Една политическа партия не може въ законодателни избори да има двама, трима или петима души застъпници въ едно изборно бюро. Следователно, щомъ се казва, че сѣ арестувани нѣколко души застъпници, отъ това ясно се вижда, че сѣ арестувани застъпниците на всички опозиционни партии. Когато единъ общински кметъ, когато една властъ има смѣлостта да отмѣни правото на застъпничество на всички опозиционни политически партии, питамъ ви: можете ли да говорите за свобода на избора, можете ли да смѣтате, че въ този изборъ всичко е вървѣло тъй, както повеляватъ законитѣ въ страната, че правилно е изразена волята на народа? Не! Азъ смѣтамъ, че сѣ арестуването на застъпниците на опозиционитѣ партии въ с. Любленъ е създаденъ страхъ въ избирателитѣ, и изборътъ въ това село ще трѣбва да бѣде касиранъ.

За с. Опака. Ще ми позволите, г. г. народни представители, да се спра малко повечко на избора въ това село. Това село е доста голѣмо, почти най-голѣмото въ Попов-

ската околия. Населението му е предимно турско и много малко българско. Това село е, което видоизмѣнява резултатитѣ въ изборитѣ.

Д. Апостоловъ (д. сг): Въ полза на всѣка властъ.

П. Попивановъ (з): Лъжете се, колега, защото много правителства въ избори тамъ сѣ получавали по 800 гласа, а опозицията по 600 гласа, тъй, както въ последнитѣ законодателни избори, въпрѣки голѣмия и страшенъ тероръ, който упражняваше нашиятъ колега тукъ, г. генералъ Русевъ, съ Ангелъ Вълчевъ, ...

С. Мошановъ (д. сг): Русевъ нѣма да ти отговори.

П. Попивановъ (з): ... гласовѣтъ се раздѣлиха наповина.

За избора въ това село е казано: (Чете) „Сутринта преди избора, преди още Киранъ Ивановъ да отиде и да постѣпи като застъпникъ на Народния блокъ, е билъ извиканъ по измамливъ начинъ (ужъ го викали за разговоръ по телефона) въ канцеларията на общинското управление и тамъ задържанъ. Нѣколко минути само следъ това сѣщиятъ е билъ освободенъ лично отъ председателя на изборното бюро, безъ нѣкой да му противодействува за това, и застъпникътъ си е постѣпилъ своевременно.“

Пунктъ 4. „Установи се, че на 17 юний 1931 г. край с. Опака е стреляно по единъ автомобилъ“ — въ него бѣхъ лично азъ, заедно съ другъ кандидатъ — ...

Д. Апостоловъ (д. сг): Това не се установява.

П. Попивановъ (з): ... „въ който е имало опозиционни агитатори. Жертви не сѣ дадени, нито пъкъ можа съ положителностъ да се установи, че е стреляно на месо.“

Отъ земледѣлцитѣ: А-а-а!

П. Попивановъ (з): Само когато има жертви, когато има убийства, когато има стреляне на месо и може да се установи, че сѣ искали да убиватъ, само тогава ли анкетната комисия ще смѣта, че се нарушава правилността на избора?

Т. Тенковъ (з): Да имъ посочишъ всички шашарми, нѣма да признаятъ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звѣни)

П. Попивановъ (з): „Напротивъ, всички доказателства говорятъ, че е правена стрѣла за сплашване на агитаторитѣ. Това обстоятелство, колкото и нагледъ да се вижда сериозно“ — признава го анкетната комисия за сериозно — „стои изолирано и не може да окаже нѣкакво влияние върху настроението на избирателитѣ, поради обстоятелството, че е извършено надъ лица отъ гр. Попово, а не надъ избиратели на с. Опака. При това лицата, върху които е стреляно, не говорятъ днешъ, че сѣ били сериозно сплашени или възпрепятствувани въ тѣхната агитационна дейностъ.“

Г. г. народни представители! Непонятно ми е, защо анкетната комисия е могла да се добере до сведения за стрѣлбата, станала на 17 юний, а не е могла да се добере до сведения за стрѣлбата, станала на 21 юний, която стрѣла г. Стойчо Мошановъ не вървамъ да отрече, и народниятъ представителъ отъ Демократическия сговоръ х. Георги х. Петковъ, ...

С. Мошановъ (д. сг): Нѣма да ти отговори и той.

П. Попивановъ (з): ... нито пъкъ г. Русевъ. На 21 юний сутринта, преди започването на избора, станалъ стрѣлбата срещу автомобила, въ който бѣхъ азъ, единъ кандидатъ и единъ агитаторъ отъ Социалдемократическата партия, а именно кандидатътъ Василъ Георгиевъ и агитаторътъ Иванъ Пенчевъ. Тази стрѣла не бѣше вече шѣга, а бѣше много сериозна, водена отъ цѣлъ взводъ отъ турци отъ с. Опака, начело на които стоеше Иванъ Домузчиевъ, човѣкътъ, който се вини въ убийството на Писаревъ и на Нено Ганчевъ. За тази стрѣла анкетната комисия нищо не казва, а тя е станала въ сѣщото село въ деня на избора. Когато съ автомобилъ отивамъ за селото, намирамъ камъни, струпани на шосето, и трѣбваше да слѣзна азъ, заедно съ Василъ Георгиевъ, за да махнемъ тази прѣчка, да махнемъ тази барикада на Демократическия сговоръ, на „неконспиративния Демократически сговоръ“! Въ този моментъ се започна пушеченъ огънь срещу насъ, който ни накара да оттеглимъ и автомобила назадъ, за да не му пробиятъ казана или спукатъ гумитѣ

Ние бѣхме принудени да отстъпимъ. Въ сѣщия моментъ, когато ние бѣхме разчистили пътя, минава автомобилътъ на Демократическия сговоръ. Тѣ бѣха щастливци, че ние бѣхме вече разчистили камъните. Иде и запасниятъ офицеръ Казанлиевъ съ още единъ автомобилъ — азъ мисля, че той е билъ призованъ да си даде показанието — и ние се обръщаме за съдействие къмъ него и хората му, като къмъ хора, които сѣ за правова държава, които застъпватъ истината и правото въ тая страна, за да можемъ да влѣземъ въ изборния день въ с. Опака. Но, за съжаление, въпрѣки извадения преписъ отъ окръжното на запасното офицерство, поднесенъ на г. Иванъ Домузчиевъ, нито насъ пустиаха, нито тѣхъ. Подъ стража закараха Казанлиевъ въ с. Опака, където го задържаха, за да нѣма възможностъ да се върне и да ни пусне въ селото. И ние, и агитаторитѣ на всички опозиционни партии, се върнахме, възпрепятствувани да влѣземъ въ с. Опака, както презъ изборния день, така и вечерта. Борбата срещу насъ съ пушечни вистрели се ръководѣше отъ единъ детективъ отъ София, доведенъ отъ г. генералъ Русевъ.

Нѣкой отъ работниците: И сега сигурно е на служба.

П. Попивановъ (з): Сигурно е на служба.

С. Мошановъ (д. сг): Да те чуе министърътъ на вътрешни работи!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Той десетъ пѣти ще му го каже.

П. Попивановъ (з): При тѣзи обстоятелства азъ смѣтамъ, че за с. Опака и за другитѣ три села заключението трѣбва да бѣде едно: да се касира изборътъ въ тѣхъ и да се произведе новъ изборъ, за да се прояви народната воля. Въ с. Любленъ, въ което по време на законодателнитѣ избори терорътъ бѣше голѣмъ, въ което имаше единъ кметъ, който казваше: „Азъ признавамъ Господъ на небето, Ляпчевъ въ България, х. Георги х. Петковъ въ околията и генералъ Русевъ въ вътрешността на страната“, сега, при общинскитѣ избори, безъ да има какъвто и да е тероръ — поканвамъ моя другаръ (Сочи х. Георги х. Петковъ) да потвърди истината — въ с. Любленъ нито единъ гласъ не се получи за листата на Демократическия сговоръ. Избирателитѣ тамъ били изнасилвани въ времето на Сговора, и онзи „храбъръ“ кметъ, който тероризираше турското население въ с. Любленъ, който мачкаше българското население и го водѣше подъ конвой къмъ урнитѣ, за да гласува за Демократическия сговоръ, разбра, че при тази свобода той не е нищо и, за да прикрие своето безсилие, той се присѣдини къмъ Народния блокъ, той се покая, като остави своитѣ генерали-водачи сами. (Възражения отъ сговориститѣ) Азъ не мислѣхъ, че, като приказвамъ, нѣкои отъ Демократическия сговоръ ще могатъ да ми подхвърлятъ шегѣ и не-сериозности.

С. Мошановъ (д. сг): За с. Звезда говорятъ отъ Работническата партия.

П. Попивановъ (з): Азъ смѣтамъ, че тѣ трѣбва да мълчатъ, затуй защото тѣ доказаха не само при последнитѣ законодателни избори, но и презъ цѣлото свое управление, че тѣ не сѣ управление на демокрация, а управление на диктатура, на фашизъмъ. При настоящето управление, което е истинско застъпване на демокрацията, което е управление на редъ и конституционностъ, тѣ ще трѣбва не да чакатъ чрезъ касиране да си отидатъ, а ще трѣбва по повелѣта на своята собствена политика да напустнатъ българския Парламентъ...

С. Мошановъ (д. сг): Хайде де!

П. Попивановъ (з): ... и да чакатъ управлението на своята диктатура. (Рѣкоплѣскания отъ земеделцитѣ) Имаше нѣкои кандидати за народни представители, сговористи, като г. генералътъ въ Попово, които отричаха всѣкаква конституционностъ и демокрация. И азъ не зная какво търсятъ тѣ въ единъ Парламентъ демократически като нашия! Той казваше така: „И 270 депутатски мандата да взематъ, властъ за тѣхъ нѣма“. А Славейко Василевъ... Славейко Василевъ въ Поповския театъръ казваше: „Когато свинка се покатери по тая стена, тогава властѣта ще дадемъ“. А Ляпчевъ казваше: „На безумци, като васъ, властъ не давамъ“. Това е достатъчна характеристика на вашата политика, която не е политика на демократизъмъ, която не е политика на парламентаризъмъ, а е политика на

диктатура. При едно такова управление, като настоящето, вие не можете да заемате мѣсто на банцитѣ въ този Парламентъ. (Рѣкоплѣскания отъ мнозинството)

С. Мошановъ (д. сг): И все пакъ анкетата въ Поповска околия друго казва.

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Поне банцитѣ оставете!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Анкетата не може да докаже нищо. Ако вие сте парламентаристи, ще видите, че вие сте се изсилили, г. Мошановъ.

С. Мошановъ (д. сг): Кѣде?

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Ние искаме конкретни данни да дадете. Дайте ни данни, и ние ще кажемъ какво ще правимъ, а не вие да давате заключения.

С. Мошановъ (д. сг): Кой Ви каза това?

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Комисията казва да се утвърди изборътъ. (Възражения отъ мнозинството. Глъчка)

Председателствуващъ Н. Захариевъ (Звѣни)

П. Попивановъ (з): Г. г. народни представители! Днесъ се намираме въ единъ периодъ, когато всѣки единъ може да се яви на международния площадъ, ...

С. Мошановъ (д. сг): На международния площадъ ли?

П. Попивановъ (з): ... на народния площадъ, да каже своята програма ...

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Той е международенъ трибунъ!

П. Попивановъ (з): ... и да иска българскиятъ народъ да даде довѣрието си нему. Когато се намираме въ такъвъ единъ периодъ, азъ не мога да разбера, защо тия, които намираха най-добри условия чрезъ своя тероръ да тормозятъ всички други опозиционни партии, да ги прекарватъ презъ иглени уши, да имъ насочватъ парабели и камшици, да имъ чупятъ главитѣ и ребрата, защо тия тогавашни герои, днесъ, при този много свободенъ политически животъ, ги е страхъ да изхвъркнатъ отъ своето политическо гнѣздо, да отидатъ между този български народъ, ...

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Искате ли да говоримъ за това?

П. Попивановъ (з): ... да заявятъ, че тѣ сѣ онѣя, които 8 години съ медъ храниха българския народъ, да искатъ отново довѣрието му и да дойдатъ съ право тукъ между насъ, като кажатъ: ние извоювахме правата си по силата на нашитѣ разбирания, по силата на нашето добро минало управление, ние се избрахме заедно съ васъ и дѣлимъ мегданъ по всѣки законопроектъ, който ни се предлага на гласуване! Тогава ние ще подадемъ рѣката си на васъ като истински народни избраници и съ васъ на едно ще творимъ въ този Парламентъ. Но тогава, когато вие представлявате едно котило отъ престѣпници въ политическия ни животъ, ние не можемъ да бѣдемъ съ васъ. Ще държимъ винаги на законната страна, безъ да ви правимъ абсолютно никакви облекчения, и ще искаме вашитѣ касирвания на законно основание. (Рѣкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Христо Родевъ.

Х. Родевъ (нац. л): Г. г. народни представители! Може най-напредъ да се поздравимъ съ особено весело настроение, което нашитѣ колеги отъ Демократическия сговоръ създаватъ въ желанието си да представятъ като-че-ли весели работи се говорятъ тукъ; въ желанието си да подбиятъ значението на думитѣ на преждеговорившия ораторъ Попивановъ; като-че-ли той говори или не-свързано, или дребни и глупави работи, или че той е толкова жалъкъ тукъ, между насъ, че съ една снизходителна усмивка го гледаме; за да умаловажатъ, ще кажа азъ, неговата плеодария.

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Да засилимъ значението на една парламентарна анкета. Това сѣ анкетѣори на Събранието!

Нѣкой отъ мнозинството: Сами се анкетирайте.

Х. Родевъ (нац. л.): Г. г. народни представители! Съ този веселъ тонъ презъ всичкото време, докато говорѣше ораторътъ, се целѣше да бѣде той уязвенъ, просто да се отнесемъ съ едно неглижиране къмъ това, което той говори. (Възражения отъ сговориститѣ) Азъ бихъ ви молилъ това весело настроение да го запазите до края. Да не би да излѣзете тъй, както завчера излѣзохте, когато се касира изборътъ въ Пещерска околия! Запазете това весело настроение и тогава, когато видите вота на Народното събрание!

Н. Пждаревъ (д. сг): Вие какъ излѣзохте следъ завчерашния воть? Не ние се посрамахме, а вие трѣбва да се срамите отъ завчерашния воть. (Възражения отъ земеделѣцитѣ)

Х. Родевъ (нац. л.): Вие трѣбва да се отнасяте съ по-голѣма сериозностъ къмъ думитѣ на единъ нашъ колега.

Н. Пждаревъ (д. сг): Вашитѣ хора се срамятъ.

Т. Кънчевъ (д. сг): Падението и срамътъ сж ваши при завчерашния воть.

Отъ земеделѣцитѣ: А-а-а!

Т. Кънчевъ (д. сг): Не ви завиждаме!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Срамъ и позоръ е за васъ, че има раненъ човѣкъ. Значи, вие съжалявате за това, че не е умрѣлъ! И вие още приказвате, че нѣмало насилие!

А. Буковъ (з): И да е умрѣлъ единъ човѣкъ — голѣма работа!

Х. Родевъ (нац. л.): Г. г. народни представители! Азъ първо дължа да заявя, че протоколи, въ истинския смисълъ на думата, анкетната комисиия не е държала. Азъ бихъ желалъ да бждатъ представени тия протоколи на Народното събрание, за да видите, че отъ 80 души, които сж разпитани, нѣма подписъ нито на едно лице. Нито единъ свидетелъ не е скрепилъ съ своя подписъ показанията, които сж писани въ протокола.

Н. Пждаревъ (д. сг): Не може да се говори така и да се унижава протоколътъ на една парламентарна анкетна комисиия.

А. Капитановъ (з): Ако е истина, защо да не може?

Н. Пждаревъ (д. сг): Вие сте избрали тая анкетна комисиия.

Х. Родевъ (нац. л.): Г. г. народни представители! Какъ се води протоколъ? Азъ скърбя, че юристи, безспорно много по-голѣми отъ мене, могатъ да ви възражаватъ, че нѣмало нужда отъ протоколи или че нѣмало нужда отъ подписи въ протоколитѣ, че могло анкетноритѣ да си държатъ бележници, че могло да се явяватъ съ единъ своего рода протоколъ, озаглавенъ „протоколъ“, но въ който липсватъ подписитѣ на ония лица, които сж разпитани. Това нѣщо не може.

П. Деневъ (р): Ще излѣзе, че г. Попивановъ говори върху данни, които, по вашитѣ думи, не съществува. Ако вие се съмнявате въ автентичността на даннитѣ, то е друго. Ще излѣзе тогава, че г. Попивановъ не говори въз основа на данни.

А. Капитановъ (з): Той говори като свидетелъ.

Х. Родевъ (нац. л.): Г. г. народни представители! Азъ желая да бжда разбранъ добре. Г. Деневъ, азъ нѣмамъ желание да обявявамъ за подложни или лъжливи протоколитѣ на анкетната комисиия, но трѣбва да приемемъ едно отъ двѣтѣ: или ние имаме единъ протоколъ, който трѣбва да има всичкитѣ белези на единъ формаленъ актъ, за да можемъ въ всѣко време, азъ или който и да бжде отъ васъ, да направимъ провѣрка — или нѣмаме таквъ. Защото, ако азъ мога да вървамъ, то най-подиръ може да се намѣри единъ, който да каже: „Азъ желая да провѣря, дали действително показанията на разпитанитѣ свидетели сж такива, каквито се докладватъ“, и тогава ще се натъкне на една бѣла книга, която не е скрепена съ подписитѣ на разпитанитѣ лица.

С. Мошановъ (д. сг): Скрепена е съ подписитѣ на трима народни представители.

Председателствуващъ **Н. Захариевъ**: (Звъни)

Х. Родевъ (нац. л.): Правилно ли сте схванали показанията имъ?

С. Мошановъ (д. сг): Стенографъ отъ Народното събрание стенографира.

Х. Родевъ (нац. л.): Вие и фонографъ можете да вземете.

А. Капитановъ (з): И следователътъ задължава свидетелитѣ да се подписватъ подъ показанията си.

С. Мошановъ (д. сг): Това не е сждебенъ протоколъ, а политическа анкета. Стенографиралъ е стенографъ отъ Народното събрание.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): (Казва нѣщо)

С. Мошановъ (д. сг): Вие станете пълнолѣтенъ, г. Димитровъ, и тогава приказвайте. (Смѣхъ всрѣдъ сговориститѣ)

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Важни сж доказателствата, а не формалността.

С. Мошановъ (д. сг): Формалността бѣше въ ваша полза.

Х. Родевъ (нац. л.): Г. Димитровъ! Дайте ми възможностъ да се изкажа. — Г. г. народни представители! Това не е малъкъ дефектъ. Никаква гаранция не представлява това, че анкетноритѣ сж вземали единъ стенографъ.

С. Мошановъ (д. сг): Отъ Народното събрание.

Х. Родевъ (нац. л.): Стенографътъ не представлява гаранция.

П. Стайновъ (д. сг): (Казва нѣщо)

Х. Родевъ (нац. л.): Оставете, г. Стайновъ! Вие поне много добре знаете, че, ако това представлява гаранция, нѣмаше нужда тогава да подписватъ този протоколъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Тогава, следъ заседанието, идете да подпишете стенографския протоколъ, и да видите, какво сте говорили, защото стенографитѣ може да не Ви предадатъ добре речта!

Х. Родевъ (нац. л.): Азъ ще прегледамъ речта си, но онѣзи, които сж дали показанията си предъ анкетната комисиия, не сж прегледали и подписали своитѣ показания. А тѣ трѣбваше да подпишатъ своитѣ показания, и тъкмо това ни липсва.

Д-ръ К. Милановъ (д. сг): Недейте да уронвате престижа на Парламента. Никога въ България, презъ никой режимъ, не е било това — единъ депутатъ да не върва на анкетна комисиия! Срамота е да се обижда Парламентътъ!

С. Мошановъ (д. сг): Г. Милановъ! Оставете, има кой да му отговори!

Д-ръ К. Милановъ (д. сг): Но срамота е, г. Мошановъ! Въ България не е имало такава нѣщо!

А. Капитановъ (з): Нека излѣзатъ съ подписитѣ си онѣзи, които сж разпитани.

С. Мошановъ (д. сг): Недейте се излага!

Отъ мнозинството: А-а-а!

С. Мошановъ (д. сг): Всичкитѣ анкети, извършени отъ българския Парламентъ досега, сж такива. Ние, преди да извършимъ анкетата, сме се справили, какъ сж вършени анкети не само въ нашия Парламентъ, но въ всички парламенти. Въ земеделско време анкети не е имало.

Х. Родевъ (нац. л.): Съжалявамъ, че вие не сте знаели, какъ се правятъ анкети и сте имали нужда да се справяте! Когато се правятъ анкети отъ специални анкетноритѣ или отъ сждебенъ следователъ, анкетниятъ протоколъ безусловно трѣбва да има както подписитѣ на анкетноритѣ, така и подписитѣ на онѣзи лица, които сж били разпитани. Това е едно елементарно изискване и азъ се чудя на това, че е станало нужда вие да се справяте съ традицията или съ начина, по който сж вършени парламентарни анкети. Така че въ случая анкета въ смисленския смисълъ на думата

нѣма. Но даже да приемемъ, че анкетата е редовна, тя е непълна. Анкетната комисия е имала за задача, преди всичко, да разпита подалитѣ контестаціята и следъ това — онѣя лица, които сѣ посочени въ самата контестація. Има народни представители, които сѣ посочени въ контестаціята като сивидетели. Въ речта си г. Попивановъ ви изнесе маса факти, маса престѣпления, но анкетната комисия не е намѣрила за нужно да го разпита, макаръ и да е тукъ, при насъ. Тя е намѣрила за нужно да води стенографъ чакъ въ Попово, и да разпитва хора, които могатъ да ви кажатъ: „Азъ не знамъ“, но не разпитва онѣзи, които ви заявяватъ тукъ какво знаятъ и какво сѣ чули.

И. Куртевъ (нац. л): И които лично сѣ пострадали.

С. Мошановъ (д. сг): Покана е получилъ, но не се е явилъ.

Х. Родевъ (нац. л): Това е много странно! Азъ не желая да направя извода, който се налага. Азъ съмъ твърде младъ — като парламентаренъ деецъ, не като човѣкъ — за да си позволя да хвърля едно оскрѣбление или да припиша едно подозрение отъ такова естество, каквото се подсказва. Но мене ми е много странно, че г. Попивановъ, който е посоченъ въ контестаціята, който е билъ кандидатъ, който е избранъ, който е водилъ тамъ агитаціята и който може да ви посочи маса сивидетели, вие не сте намѣрили за нужно да го разпитате! Заключение то какво е? Заключение то е това, че анкетата, най-малко, е непълна. Вие можете да намѣрите за нужно да разпитате 50 души, а не 80, всѣки отъ които ще ви каже, безспорно: „Нищо не зная“. Вие може да литате и мене, и азъ ще ви кажа същото — нищо не зная, но вие бѣхте длъжни да питате онѣзи, които ще ви посочатъ доказателства.

Н. Пждаревъ (д. сг): Да не е полицейско дознание?

Х. Родевъ (нац. л): Ние знаемъ, г. Пждаревъ, че не е полицейско дознание, но вие не може да оспорвате това, че трѣбваше да разпитате тоя човѣкъ: той е сивидетель, той е, най-напредъ, страна въ този процесъ.

П. Попивановъ (з): Иванъ Пенчевъ и Василъ Георгиевъ сѣ посочени, но не сѣ разпитани.

С. Мошановъ (д. сг): Призованъ е.

П. Попивановъ (з): Не е вѣрно. Призованъ е синътъ на Иванъ Пенчевъ — Пенчо Ив. Пенчевъ, а не Иванъ Пенчевъ.

Х. Родевъ (нац. л): Г. г. народни представители! Ние въ дадения случай можемъ да се занимаемъ съ този докладъ на парламентарната комисия — той е трети въпросъ, съ който искамъ да ви занимамъ — дотолкова, до колкото тази анкетна комисия ни изнася известни факти и обстоятелства. Заключение то, което е дала парламентарната комисия, е безъ значение. Съгласно правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, анкетната комисия не може да дава своѣ заключение; тя не може да се свързва съ никакво заключение. Тя е изпратена не да ни става сѣдия и да ни донесе нѣкакво съдебно решение или присѣда. Вие сте изпратени само да съберете факти. Тѣзи факти вие ще ги изнесете въ комисията по провѣрка на изборитѣ. Комисията по провѣрка на изборитѣ, като ги прецени, ще трѣбва да дойде съ едно оформено вече мнение и да ви каже: г. г. народни представители, отъ фактитѣ, които сѣ събрали, които сѣ констатирани отъ анкетната комисия, ние дойдохме до заключение, че изборитѣ е редовенъ и ще трѣбва да се утвърди, или: г. г. народни представители, фактитѣ, които сѣ констатирани отъ анкетната комисия, даватъ доказателства за известни, много нарушения, поради които изборитѣ следва да бѣде касиранъ. Вашитѣ факти нѣма да ги донесете вие тукъ, като суровъ материалъ, защото вие знаете, че всѣки изборъ, преди да бѣде дебатиранъ, да бѣде разглежданъ тукъ, той обязательно трѣбва да мине презъ комисията по провѣрка на изборитѣ — даже и тогава, когато нѣма никаква контестація, и тогава изборното дѣло трѣбва да мине презъ комисията. Комисията ще даде едно мнение. Това мнение ще се докладва тукъ и вече то ще бѣде предметъ на обсъждане. Ние тукъ се намираме предъ една своего рода процедура: вмѣсто да бѣде занимавана комисията по провѣрка на изборитѣ, анкетната комисия се явява направо да ви занимае съ фактитѣ и да ви сезира съ своето мнение. И въ дадения

случай, при новосъздаденото положение, ние нѣмаме вече мнение на комисията. И това ще бѣде единствениятъ изборъ, по който Народното събрание ще се произнесе, безъ да чуе мнението на специалната комисия по провѣрка на изборитѣ.

По-нататѣкъ, г. г. народни представители, азъ нѣма да влизамъ въ обсъждане по същество на всички тия факти, които се изнасятъ въ протокола и за които г. Попивановъ, мойтъ колега, говори преди малко. Излишно е да перефразирамъ и приповтарямъ тия данни. Азъ считамъ, че даннитѣ, както сѣ изнесени, сѣ достатъчно изобличителни, достатъчно силни, за да признаете, че нѣма извършенъ редовенъ изборъ въ тѣзи села. Като тѣй, присъединявамъ се къмъ мнението на г. Попивановъ — изборитѣ въ тия села да бѣдатъ касирани.

Н. Пждаревъ (д. сг): Въпрѣки мнението на комисията?

Х. Родевъ (нац. л): Да, въпрѣки мнението на комисията.

Г. г. народни представители! Ако почитаемъ Народното събрание не приеме, първо, да счете, че анкета въ сѣщинската смисълъ на думата нѣма — защото ние, колкото и да желаемъ, не сме длъжни, най-подиръ, да вѣрваме на думитѣ, които сѣ казани отъ анкетната комисия, а желаемъ тѣзи думи да можемъ въ всѣко време да ги провѣримъ отъ протокола, който тя е съставила; ако Народното събрание счете, че анкетата е пълна; ако то не се съгласи съ мене да се извърши нова анкета; не приеме и второто мое искане — най-малко, за допълнение на анкетата, като бѣдатъ разпитани всички онѣзи сивидетели, които сѣ посочени въ самата контестація, и лицата, които ще бѣдатъ посочени — то, въ такъвъ случай, казахъ, азъ се присъединявамъ къмъ мнението на колегата за касиране на изборитѣ въ тѣзи общини.

Въ комисията, когато за пръвъ пътъ се дебатира този въпросъ, нашиятъ уважаемъ колега г. генералъ Русевъ декларира, че изборитѣ били станали при единъ образцовъ редъ, че тамъ имало просто английски нрави, че тамъ англичани сѣ се състезавали, че тамъ английски джентлмени сѣ водѣли изборната борба. Фактитѣ, г. г. народни представители, които сѣ изнесени тукъ: арестуването на нашитѣ застѣпници, ходатайството за тѣхното освобождение, стрелбата по автомобилитѣ, макаръ и „не на месо“, ме каратъ да мисля или че г. генералъ Русевъ не ни говори истината, или пъкъ че неговото мнение е, какво действително въ Англия изборитѣ се произвеждатъ съ пушки, съ стреляне, макаръ и „не на месо“!

Ако, обаче — последенъ въпросъ, съ който желая да занимаа народното представителство — Народното събрание намѣри, че...

Н. Пждаревъ (д. сг): (Казва нѣщо)

Х. Родевъ (нац. л): Вие много апострофирате, ама когато се качите на трибуната да говорите, и азъ ще направя невъзможно да говорите повече отъ 5 минути!

Н. Пждаревъ (д. сг): Вие винаги не ме оставяте спокоенъ да говоря.

Х. Родевъ (нац. л): Азъ съжалявамъ, че, безъ да съмъ Ви далъ основание за подобно третиране, вие така се държите!

Н. Пждаревъ (д. сг): Отъ мѣстото си не можете да говорите повече отъ 15 минути.

Х. Родевъ (нац. л): Г. г. народни представители! Ако вие приемете напълно доклада на анкетната комисия, тогава неправилно е искането й, изборитѣ да се утвърди, защото самата анкетна комисия признава, че поне въ едно село — Кречча, изборъ не е станалъ. Така че, ако Народното събрание не се съгласи да се касиратъ изборитѣ въ всичкитѣ тѣзи 4 села, налага се да се произведе изборъ поне въ едно село — Кречча.

Анкетната комисия казва: „Нѣма нужда да се произвеждатъ избори, защото тѣ биха били безъ значение; даже всичкитѣ гласове да бѣдатъ получени този пътъ отъ листата на Народния блокъ, то и въ този случай резултатътъ не би се измѣнилъ“. Г. г. народни представители! Това съображение, действително, бѣше много веско тогава, когато ние манипулирахме съ старата избирателна система, която съществуваше преди този избирателенъ законъ. Ако въ една околия или въ единъ окръгъ — както бѣше по-рано при първата пропорционална изборна система — едно лице се е избрало и е минало дѣлителя, напр., съ 1.000 гласа, очевидно е, че би било безсмислено

касирането на единъ изборъ въ село, където има само 230 гласоподаватели, защото и да се взематъ всичкитѣ тѣзи гласове и се предадатъ на другата листа, резултатътъ отъ избора фактически нѣма да се промѣни. Но тъй ли е въ дадения случай, когато ние имаме една централна листа, която има извънредно много голѣмо значение? Вие, при това положение, не можете да се абстрахирате отъ общия брой на гласовѣтѣ. Въ с. Крѣпча Сговорътъ е получилъ въ изборитѣ 236 гласа, тѣзи 236 гласа, придани къмъ гласовѣтѣ на нашата, листата на Народния блокъ, това за насъ ще има голѣмо значение, тъй като по този начинъ ще се намалятъ вашитѣ гласове въ централната листа и единъ отъ шеститѣ избраници отъ централната листа може да изхвъркне. Че изхвъркването на единъ вашъ избраникъ може да докара тукъ единъ отъ вашитѣ съседни, комуниститѣ, това е безъ значение. Ние се дезинтересираве отъ това, защото педираме едно право. Ние се дезинтересираве отъ това, дали единъ или двама ваши избраници ще излѣзатъ отъ тукъ, за да освободятъ мѣсто на нѣкого отъ крайната лѣвица или дѣсница. (Рѣкоплѣскания отъ мнозинството)

С. Мошановъ (д. сг): За съжаление, нѣма да излѣзатъ.

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Г. Родевъ! Много ви е тънка смѣтката, че се кѣса.

Х. Родевъ (нац. л): Отъ друга страна, вие знаете, г. г. народни представители, и азъ искамъ да спра особено вашето внимание върху това, че листата на Социалдемократическата партия стигна дѣлителя за централната листа, ако се не лѣжа, само съ 300 гласа.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Оставете тия въпроси. Говорете по избора.

Х. Родевъ (нац. л): Да, именно по избора говоря, г. министре.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля, г. Родевъ.

Х. Родевъ (нац. л): Азъ говоря относно това, че има ли значение произвеждането на новъ изборъ въ едно село или нѣма да има значение. И отговарямъ, г-не министре: има значение, затуй защото ако, следъ като се касираха изборитѣ въ две избирателни колегии, се касираатъ още въ нѣколко колегии и се произведатъ въ тѣхъ нови избори, широкитѣ социалисти могатъ да загубятъ, напр., 400 гласа, да паднатъ подъ дѣлителя за централната листа.

Д. Апостоловъ (д. сг): А вие какво ще спечелите, ако загубятъ широкитѣ?

Х. Родевъ (нац. л): За насъ е важно да дойдатъ тукъ да заседаватъ само тия, които сѣ истински народни избраници. (Рѣкоплѣскания отъ мнозинството) Ние ще спечелимъ отъ това, че Парламентътъ ще има оная физиономия, която трѣбва да има. Ние не желаемъ — и заявявамъ това смѣло, като вѣрвамъ, че никой отъ моитѣ другари отъ болшинството нѣма да ме опровергае — да направимъ този Парламентъ безцвѣтенъ, безъ опозиция. Ние не желаемъ да се отдадемъ на крайности, за да виждаме тукъ само себе си. Ние еднакво педираме за истината, за правото, независимо отъ това, кой е засегнатиятъ. Ние искаме да се произведе изборъ въ това село, защото тамъ неминуемо широкитѣ социалисти могатъ да спечелятъ, напр., 50 гласа. Тѣ могатъ да загубятъ 400 гласа другаде нѣкъде, въ друга околия, а само единъ единственъ гласъ, който ще спечелятъ въ това село, може би ще запази 5-тѣ мандата, които иматъ сега тукъ.

Вие виждате какво е значението на касирането на изборитѣ въ едно или две села въ Поповска околия и какви промѣни може да докара резултатътъ отъ новитѣ избори. Може изборътъ въ едно или две села да не измѣни резултата само за Поповската околия, но изборътъ въ всички касирани села може да даде много голѣми резултати, може да измѣни въобще физиономията на Парламента.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Завършете, г. Родевъ.

Х. Родевъ (нац. л): Да, завършвамъ. Азъ считамъ, г-да, че изборитѣ въ тия четири общини на Поповска околия трѣбва да се касиратъ. Ако обсъдите тия мои последни съображения за касирането на избора даже въ едното

село, вие ще видите, че тоя изборъ трѣбва да бѣде касиранъ, защото г. генералъ Русевъ, или вториятъ, или третиятъ избраникъ отъ централната листа на Демократическия сговоръ може да излѣзе отъ тукъ и тогава ще трѣбва да дойде другъ, който има правото да представлява тоя народъ. (Рѣкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Иванъ Симеоновъ.

И. Симеоновъ (д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Дезинтересиравъ се кой е избранъ отъ тая околия. Даже и имената на избраницитѣ не знамъ. Ако е въпросъ да касираме единъ сговористъ, да вдигна и дветѣ рѣце, затуй защото въ миналото сговориститѣ много пѣти сѣ се подигравали съ нашитѣ избори. Даже въ 1927 г. ни задържаха изборитѣ, и при най-голѣми престѣпления и насилия отъ страна на тѣхната власт, не ги разгледаха. Но не е тамъ въпросътъ. Азъ не мога да вдигна рѣжа, поради едно настроение и поради едно чувство, за касиране на единъ избраникъ.

Д. Ачковъ (нац. л. о): И въ 1923 г. имаше неразгледани избори.

И. Симеоновъ (д): Азъ не мога, при една анкета, назначена отъ Парламента, при болшинство на членовѣтѣ и отъ Народния блокъ, да бламирамъ моитѣ другари отъ тая анкетна комисия, да ги обявя за недобростивѣстни, за престѣпници, за фалшификатори, ако искате, на показания на свидетели, каквито сѣ разпитани 80 души по тоя изборъ. Дето се казва, заключението, споредъ тия, които говориха до сега, е, че двамата народни представители — анкетатори отъ Народния блокъ, сѣ престѣпници.

Х. Родевъ (нац. л): Азъ протестирамъ. Не съмъ искалъ да кажа това, г. Симеоновъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Х. Родевъ (нац. л): Азъ Ви моля да ме изслушате за единъ моментъ. Всичкото мое уважение не само къмъ анкетаторитѣ: азъ нѣмамъ право да изказвамъ никакво съмнение върху дейността на ония, които заседаватъ тукъ. И ако Вие сте ме разбрали криво, дѣлжа да подчертая, че азъ държа само на формалната страна.

И. Симеоновъ (д): Значи, анкетаторитѣ сѣ добросъвѣстни хора. Толкозъ по-добре.

Г-да! Менъ не ме интересува какво е ставало въ тия четири села, кой е гоненъ, кой е преследванъ. Сговорътъ много хора гонѣ въ тия избори, много хора би, много хора изтезавѣ, много хора, ако искате, глоби, на много хора краката се подуха отъ гумениѣтѣ камшици на сговорянската полиция. Горноорѣховски народенъ представителю! (Сочи единъ сговористъ) Вие клатите глава, хмъ, но вашата полиция въ Радомиръ, нещастници, докато вие потривахте рѣце, блѣскаше избирателитѣ и ги избиваше. (Нѣкои отъ мнозинството рѣкоплѣскаха)

Д. Икономовъ (раб): Точно както сега.

И. Симеоновъ (д): Г. комунисте! . . .

Д. Ачковъ (нац. л. о): „Г. г. комунисти!“

И. Симеоновъ (д): Извинявайте, но въ Русия избихте 15 милиона души. (Смѣхъ)

Д. Икономовъ (раб): (Възразява нѣщо)

И. Симеоновъ (д): Моля, недейте ме закача. Ако попаднемъ на вашата комунистическа полиция — една бѣдеша полиция — тежко ни на булгура! Нѣма да оставите незаклани и децата ни, защото казвате, че тѣ носятъ, споредъ Петко Напетоу, капиталистическа кръвь! (Веселостъ)

Д. Икономовъ (раб): Вие имате едно предизвикателно държане, и затова ще търпите сега, когато Ви прекъсватъ.

И. Симеоновъ (д): Азъ съмъ предизвикателенъ и много обичамъ апострофитѣ и закачкитѣ. Ако мога да плата, плащамъ съ сложни лихви, ако не — ще си взема книжката и ще излѣза да пия едно кафе.

Нѣкой отъ работницѣтѣ: Майтапи си правите!

И. Симеоновъ (д): Майтапи! Шмекери съ шмекери! Криво бѣ поставенъ въпросътъ отъ г. Попивановъ. Той иска касирането на изборитѣ въ четиритѣ села. При какво, при кои данни? При даннитѣ въ заключението на анкетната комисия, избрана отъ Парламента, при разпитата на 80 души свидетели.

З. п. Захариевъ (з): Обаче безъ протоколъ.

И. Симеоновъ (д): Толкозъ по-добре, да стигна до моето заключение — казватъ, че свидетелитѣ не потвърдили показанията си съ подписитѣ си, следователно, анкетата не била формално изпълнена — загубени нѣкои форми. Но вие или ще смѣтнете, че анкетната комисия, която е действувала, е недобросъвестна, че тя е извършила престѣпление — макаръ че г. Попивановъ е приятелъ на околийския началникъ тамъ и всетаки последниятъ е билъ подъ контрола — или ще касирате избора, като дезавуирате членоветѣ на комисията като недобросъвестни, или пъкъ — ако намѣрите анкетата непълна — ще поискате нова анкета, което, разбира се, ще бѣде пакъ единъ блямъ за членоветѣ на анкетната комисия. Ако, г-да, ние захванемъ тъй да процедираме въ Парламента, ако захванемъ тъй по едни настроения да касираме де кого завърнемъ, при едно решение на комисия, при едно ясно, ако искате, очертано мнение, увѣрявамъ ви, азъ не зная дѣжде ще стигнемъ.

Господата отъ лѣвицата чакатъ, потриватъ ръце и си казватъ: ние, 31 души, пакъ ще вдигнемъ ръка — не сѣ всички сега тукъ. (Възражения отъ работницитѣ) (Къмъ работницитѣ) Увѣрявамъ ви, вие можете да вдигнете ръка да подпалите църквитѣ, . . .

Д. Икономовъ (раб): Тѣ сами се затварятъ.

И. Симеоновъ (д): . . . защото, споредъ васъ, „колкото по-зле, толкозъ по-добре“. Вие можете да хвърлите Народното събрание съ бомби — това можете да направите — но нѣмате възможность. (Възражения отъ работницитѣ)

А. Буковъ (з): Нѣма да ги оставимъ.

Г. Костовъ (раб): Отъ 8 години насамъ и децата знаятъ, кой подпали България.

Б. Кръстевъ (раб): На 9 юний господата (Сочи сговориститѣ) разтуриха цѣлъ Парламентъ. Избиха сума депутати, изклаха Стамболийски, Райко Даскаловъ и други.

И. Симеоновъ (д): Въ държавата на вашитѣ учители, въ Русия, нѣма парламентъ. Тамъ има юмрукъ, тамъ има камшикъ. Вие това искате, но докато го сполучите, много глави отъ вашитѣ ще паднатъ. (Възражения отъ работницитѣ) Макаръ че сме съ буржоазна кръвъ, ние ще намѣримъ сили да извадимъ пицовитѣ и да гърмимъ. Бѣдете спокойни. (Възражения отъ работницитѣ)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

И. Симеоновъ (д): Г. г. народни представители! Азъ заявявамъ, че нашата парламентарна група, при това положение, не може да гласува касирането на избора. Не може затуй, защото не можемъ да процедираме по този начинъ, по настроения. Ако е въпросъ да касираме г. Иванъ Русевъ, да го касираме. (Пререкания между К. Пастуховъ и работницитѣ)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

К. Пастуховъ (с. д): (Къмъ работницитѣ) Диктатурата, фашистка или съветска, тя е врагъ на демокрацията. (Пререканията между работницитѣ и К. Пастуховъ и Д. Нейковъ продължаватъ)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Силно звъни)

К. Пастуховъ (с. д): (Къмъ работницитѣ) Привърженици на диктатурата, а говорятъ за закони!

Отъ работницитѣ: Какъ не Ви е срамъ?

Д. Нейковъ (с. д): Има ли по-голямъ полицей отъ Сталинъ, който избива стотици хиляди невинни работници и селяни? Той е по-голямъ и отъ Мусолини. Само двама тирани има въ свѣта — Мусолини и Сталинъ. (Възражения отъ работницитѣ) Избиватъ хиляди работници и селяни. Вие ги следвате въ България, но нѣма да ви се падне. Това да го знаете. Вие само ще докарате нови гро-

bove, нова смъртъ, народа, обаче, нѣма да спасите. Сътирания вие нѣма да спасите народа. Това да го знаете.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Моля Ви се, г. Нейковъ!

Продължавайте, г. Симеоновъ.

И. Симеоновъ (д): Г. г. народни представители! Да повторя. Тѣй инцидентно въпросъ за касирането на този изборъ не може да се повдига въ Парламента. Това е едно лошо процедиране, което ще докара до лоши краища. Това едно. Второ. Ако вие искате допълнителна анкета по известни обстоятелства, по известни неprovedени факти, изтъкнете ги въ Парламента, ние ще гласуваме и ще изберемъ нова анкетна комисия. Обаче подобни факти не се изтъкватъ.

Х. Родевъ (нац. д): Изтъкватъ се. Посочватъ се неразпитани свидетели.

И. Симеоновъ (д): Ако сѣ изтъкнати, добре. Нека да допълнимъ тази анкета, като отидемъ да ги провѣримъ. Но при този протоколъ, да кажемъ: рѣжемъ главата на Иванъ Русевъ, като депутатъ, ще позволите . . .

С. Мошановъ (д. сг): Не се касае за него.

И. Симеоновъ (д): Който ще да е. Не искамъ да знае кой е.

Ако бѣхте ми се паднали да ви касирамъ три дни преди 21 юний, азъ щѣхъ да ви касирамъ всички, защото до тукъ (Сочи врата си) ни бѣше дошло. (Рѣкопѣлскания отъ мнозинството) Щѣхъ да ви касирамъ, щѣхъ да ви де' капитирамъ, щѣхъ да кажа: не може никой отъ васъ да бѣде въ Парламента. Но времето цѣри. Ние не сме отъмъстителни като лѣвичаритѣ. (Възражения отъ работницитѣ)

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: И като сговориститѣ.

И. Симеоновъ (д): (Къмъ работницитѣ) Ние нѣмаме въ нашата срѣда детективи. Дойчиновъ, вашъ другаръ днесъ, е бившъ детективъ на Сговора.

Р. Рангеловъ (раб): Презъ септемврийскитѣ събития тамъ, кѣдето работницитѣ и селянитѣ взеха властта, никому косъмъ отъ главата не падна, но когато онѣзи (Сочи сговориститѣ) взеха калъча, 30.000 души избиха. (Шумъ) Една умираща класа е убийца.

И. Симеоновъ (д): Умираща класа, която ви бode и вие пѣшкате подъ нея. Гледайте жилото ѝ да не стиде по-дълбоко, защото нѣма да ви има никакъ. Тя не е умираща класа. (Възражения отъ работницитѣ) Г-да! Ако биха дошли тукъ хора на труда, а не функционери, бивши детективи и хора на интереси, не знамъ какви, щѣхъ да имъ повѣрвамъ. (Възражения отъ работницитѣ) Вие сте политически келепирджии! (Рѣкопѣлскания съ мнозинството)

Нѣкой отъ работницитѣ: А Вие какъвъ сте?

И. Симеоновъ (д): Туй съмъ, което съмъ. — Г. г. народни представители! Ако се поиска допълнение на анкетата, то би значело пъкъ блямъ на анкетната комисия.

А. Аврамовъ (з): Не е билъ разпитанъ като свидетель Попивановъ.

И. Симеоновъ (д): Г-да, устата ми се затвори, иначе азъ бихъ казалъ каква е тенденцията на всѣки, кой какво иска. Г. Попивановъ иска касирането на избора, защото се е отворилъ отъ произволията и насилията на сговорняската полиция. Нали тѣй? Но г. Попивановъ е билъ въ Попово и трѣбваше да посочи и повика свидетели.

П. Попивановъ (з): Отсѣтствувахъ.

И. Симеоновъ (д): Въ такъвъ случай азъ не бихъ отсѣтствувалъ.

П. Стайновъ (д. сг): Право е.

П. Попивановъ (з): Отсѣтствувахъ по независящи отъ мене причини и три пѣти съмъ ходилъ да търся ксми-сията.

И. Симеоновъ (д): Но, г-да, една друга грѣшка има, споредъ менъ, формална. Тя трѣбва да се поправи, иначе заявявамъ, че нашата група нѣма да гласува за касирането. Тя може да гласува следъ като се изпълни тази формалностъ: докладътъ на анкетната комисија и нейнитѣ протоколи да отидатъ въ комисијата по провѣрка на изборитѣ. Тѣй мисля азъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Не е вѣрно! Съгласно правилника, анкетната комисија дава своя докладъ до Народното събрание, което я е избрало.

И. Симеоновъ (д): Г. г. народни представители! Показанията на свидетелитѣ трѣбваше да се прегледатъ отъ комисијата по провѣрката на изборитѣ. Анкетната комисија пакъ може да внесе своя докладъ тукъ, но комисијата по провѣрката на изборитѣ щѣше да каже своето мнение възъ основа показанията, събрани отъ анкетната комисија, избрана отъ Парламента. Тѣй мисля, може да се заблуждавамъ.

Азъ заявявамъ, г. г. народни представители, че ако вие трѣгнете по пѣтя на касирането, безъ нова анкета, вие създавате едни страшни прецеденти въ нашия Парламентъ. (Ръкоплѣскания отъ демократитѣ)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Панайотъ Деневъ.

П. Деневъ (р): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ нѣма да ангажирамъ съ положителенъ или отрицателенъ вотъ парламентарната група, на която принадлежа. Взехъ думата по нѣколко чисто формални въпроси, които се поставиха, и които искатъ своето разрешение. Тия въпроси се поставиха отъ г. г. Попивановъ, Родезъ и Симеоновъ, и специално съ пререкания между последния и г. министра на вътрешнитѣ работи.

Ние едвамъ отъ завчера почнахме да разглеждаме изборитѣ, по които се даватъ мнения за касиране, за анетиране и т. н., и ако ние още въ началото правилно изтъкуваме и приложимъ правилника, ще бждемъ гаранции, че въ бждеще не ще има недоразумения като тия, които сега наблюдаваме, и не ще има може би неприятни инциденти между болшинство и малцинство, пъкъ ако щете и между отдѣлнитѣ групи и членове на болшинството и малцинството.

Поддържа се отъ г. Иванъ Симеоновъ, че комисијата, която е произвеждала анкетата, трѣбвало да представи своя докладъ и своитѣ протоколи въ комисијата по провѣрка на изборитѣ, която, възъ основа на дадения ѝ материалъ отъ анкетната комисија, да формулира свое мнение и да го докладва предъ Народното събрание. Това е единъ абсолютно погрѣшенъ възгледъ. Отъ момента, г. г. народни представители, отъ който комисијата по провѣрка на избора направи своя докладъ предъ пленума и даде мнение, че въ известна околина трѣбва да бжде извършена пълна или частична анкета, отъ този моментъ изборитѣ излиза отъ ведомството на комисијата по провѣрка на изборитѣ и е всецѣло въ рѣцетъ на пленума. Връщане отново въ комисијата по провѣрка на изборитѣ не може да има, следъ като е извършена анкетата. И това, г. г. народни представители, не е мое заключение, то е текстъ въ правилника за вътрешния редъ. Втората алинея на чл. 33 отъ правилника казва: „Анкетнитѣ комисији сѣ длъжни да се ограничаватъ въ провѣряване само на въпроситѣ, възбуждени въ избирателнитѣ протоколи и въ подаденитѣ въ срокъ контестации. Тия комисији сѣ длъжни да представятъ писменъ докладъ заедно съ протоколитѣ си на Народното събрание още въ първитѣ десетъ дни на следната сесия“. Значи, трѣбва да бждемъ начисто най-напредъ по този въпросъ — че анкетнитѣ комисији се сношаватъ непосредствено съ Народното събрание, че тѣ вече въ контактъ съ комисијата по провѣрка на изборитѣ не влизатъ. Логиката на тази работа стои тамъ, че самата анкетна комисија е избрана отъ пленума на Народното събрание. Когато пленумътъ опредѣли състава на тази комисија, тя ще прави своя докладъ предъ ония, които сѣ избрали, а не предъ комисијата по провѣрка на изборитѣ, която е една еманация на Парламента. Тази логика е отразена въ чл. 33 отъ правилника за вътрешния редъ. Значи, правилно анкетната комисија прави своя докладъ предъ Народното събрание, а не го внася въ комисијата по провѣрката на изборитѣ.

Нѣкой отъ мнозинството: Това е правилното.

П. Деневъ (р): Вториятъ въпросъ се постави отъ г. Родезъ, а сѣщо така и отъ г. Попивановъ. Анкетната комисија,

казватъ тѣ, не може да дава мнение, заключение. По моето скромно разбиране, това е тоже погрѣшенъ възгледъ. Съгласно чл. 33 отъ правилника, г. г. народни представители, анкетната комисија провѣрява даннитѣ и прави докладъ предъ Народното събрание. Може ли въ докладъ да нѣма мнение?

С. Мошановъ (д. ср): Разбира се!

П. Деневъ (р): Може ли да се прави докладъ по известна работа, безъ да се даде мнение? Когато ти е възложена анкета, възложено ти е да провѣришъ известни факти, известни обвинения, известни нередовности и си длъженъ да направишъ докладъ. Докладътъ дава мнение върху онова, което е провѣрено. Това го знае всѣки старши писаръ въ всѣка канцелария.

Нѣкой отъ работницѣ: Но въ Парламента нѣкои не го знаятъ.

П. Деневъ (р): Ние ще затѣмнимъ, ние ще помрачимъ нашия вотъ, ние ще умаловажимъ извършенитѣ нарушения презъ време на изборитѣ, ако държимъ на такива дребни работи. Дайте, г. г. народни представители, по този изборъ и по другъ изборъ, когато ще вземемъ решение неприятно за една група, да бжде то издържано, да бжде мотивирано и да не бжде въ никой случай засѣчавано отъ формалистични съображения, които могатъ да създадатъ настроения такива, каквито наблюдавахме преди малко.

Щомъ, следователно, чл. 33 отъ правилника иска да има докладъ, ясно е, че анкетната комисија ще се яви предъ Парламента съ докладъ за онова, което е било извършено, и съ мнение върху онова, което предстои да се извърши.

И другъ единъ въпросъ повдигна г. Иванъ Симеоновъ: ако пленумътъ на Народното събрание не се съгласи съ мнението на анкетната комисија, това било бламъ за нея. Туй не е право. Тази анкетна комисија дава по свѣсть, провѣрява даннитѣ, по свѣсть прави своитѣ заключения. И народнитѣ представители, на които се представя нейния докладъ, така ще обсъждатъ даннитѣ, и всѣки за себе си ще опредѣли своето становище. И затуй, ако пленумътъ се отнесе отрицателно къмъ мнението, изказано отъ анкетната комисија, това не ще значи бلاميране на тази комисија.

С. Мошановъ (д. ср): Разбира се!

П. Попивановъ (з): Защо г. Иванъ Симеоновъ не се подчиня на решението на комисијата по Пещерския изборъ, а гласува по свѣсть? И ние днесъ искаме да гласуваме по свѣсть.

П. Деневъ (р): Това искамъ да кажа и азъ. Внимавайте какво говоря!

П. Попивановъ (з): Г. Симеоновъ казва, че бихме изказали недовѣрие къмъ анкетната комисија, ако не гласуваме за мнението ѝ. Не би било недовѣрие, а просто така схващаме ние въпроса.

П. Деневъ (р): Това е отдѣленъ въпросъ.

И тѣй, азъ смѣтамъ, че не може да се счита като бламъ на комисијата единъ вотъ противъ мнението, което тя е изказала. Такъвъ аргументъ може да се навежда, за да се въздействува върху свѣстѣта на народнитѣ представители съ партийната дисциплина. Но партийната дисциплина не задължава непременно да бждатъ покрити разбиранията на болшинството съ тия на анкетната комисија.

Значи, анкетната комисија правилно дава своето заключение, Народното събрание правилно може да подложи на критика мотивитѣ, съ които анкетната комисија си служи, за да дойде до своето заключение; но неправилно е онова, което се поддържа отъ г. Родеза, че докладътъ на анкетната комисија едвали не е безъ всѣкаква стойностъ, защото нѣмало протоколи.

Г. г. народни представители! Правилникътъ изисква, щото анкетната комисија да представи своя докладъ, безъ да представи и протоколитѣ, които е държала. Тия протоколи могатъ да бждатъ за разпитъ на свидетели, за огледъ, за съвѣщания и т. н. Правилникътъ не нарежда да иматъ тѣзи протоколи нѣкаква сакраментална форма, за да може да се каже: „Ето, точно такава е формата, която протоколитѣ трѣбва да иматъ, и тази форма не е спазена отъ анкетната комисија“. Декларира се отъ г. докладчика на анкетната комисија, че тя е имала своя заклетъ стено-

графъ, взетъ отъ Народното събрание, който е стенографиралъ показанията, дадени отъ разпитанитъ свидетели...

С. Мошановъ (д. сг): И който е приподписалъ протоколитъ й.

П. Деневъ (р): ... и който стенографъ е подписалъ тия — ще река азъ — дневници на анкетната комисия.

Г. г. народни представители! За мене протоколитъ, за които се говори въ последната алинея на чл. 33 отъ правилника, сж дневниците на анкетната комисия, които въ настоящия случай иматъ още и туй ценно качество, че сж стенографски. И затуй ние имъ дължимъ малко по-голямъ респектъ отъ онзи, който така лекомислено показахъ нѣкои отъ преждеговорившитъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Много лекомислено.

П. Деневъ (р): Щомъ е така, азъ смѣтамъ, че не може да се говори за процесуални нередовности, нито да се тури подъ съмнение качеството на доклада, който прави анкетната комисия. Другъ е въпросътъ, какво отношение ще вземе всѣки отъ насъ поотдѣлно, или всѣка група, къмъ тѣй направения докладъ. Казахъ и въ началото, азъ нѣма да ангажирамъ съ нищо нашата парламентарна група. Въпросъ на съвѣстъ е, кой какъ ще се отнесе къмъ направения ни отъ анкетната комисия докладъ и кой какъ ще гласува.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Анастасъ Капитановъ.

А. Капитановъ (з): Г. г. народни представители! Достатъчно се дебатира по този изборъ, и азъ намирамъ, че ние не можемъ да постѣпимъ другояче, освенъ да искаме — и азъ правя предложение въ този смисълъ — да се допълни анкетата отъ сжщата анкетна комисия.

Ние не изказваме недовѣрие къмъ анкетната комисия, както се подхвърли отъ нѣкои, но казваме, че има неразпитани свидетели. Единъ народенъ представителъ каза, че за стрелбата, станала въ с. Опака въ самия день на избора, и дума не ставало въ доклада на анкетната комисия. Хората, които сж били въ автомобила, когато е станала тая стрелба, не сж разпитани. Когато се сочи, че е имало стрелба срещу кандидати и срещу агитатори; когато тѣзи факти не сж констатирани въ протокола на анкетната комисия, азъ смѣтамъ, че Народното събрание, очитъ на което сж именно членоветъ на комисията, трѣбва да прати още единъ пжтъ комисията да провѣри тѣзи факти, за да можемъ съ чиста съвѣстъ да преценимъ онова, което е станало въ Поповска околия, и да решимъ дали изборътъ е станалъ при свобода или не.

Д. Дрѣнски (д): Чели ли сте протоколитъ за разпита на свидетелитъ?

А. Капитановъ (з): Азъ съмъ челъ протоколитъ и знамъ, че за стрелбага, която е станала въ с. Опака въ лѣня на избора, нѣма нищо.

Д. Дрѣнски (д): Четете доклада. Тамъ има всичко.

А. Капитановъ (з): Нѣма да се спирамъ на онази формалностъ, на която се спрѣха нѣкои: подъ показанията да има подписитъ на онѣзи, които сж били разпитани отъ анкетната комисия.

Смѣтамъ, че правилно се процедира, като докладътъ на анкетната комисия се внася направо въ пленума на Народното събрание, защото, следъ като изборътъ е билъ внесенъ въ пленума отъ комисията по провѣрка на изборитъ, не бива да се връща пакъ въ нея. Народното събрание чрезъ своята анкетна комисия разпорежда да се провѣрятъ фактитъ и следъ това изборътъ се връща обратно пакъ тукъ.

При тия дани, които се изнесоха тукъ, въ Народното събрание, смѣтамъ, че се налага една допълнителна анкета, и затова правя предложение да се извърши отъ сжщата комисия допълнителна анкета за онѣзи факти, които не сж отбелязани въ протокола.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стойчо Мошановъ, като членъ на анкетната комисия.

С. Мошановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ бѣхъ членъ на анкетната комисия, натоварена да анкетира изборитъ въ тия четири села.

Нѣкой отъ земледѣлцитъ: Затова ни се представи такъвъ докладъ.

С. Мошановъ (д. сг): Зная много добре, каква е задачата на единъ представителъ на малцинството въ такава комисия, въ която, съгласно правилника, болшинството членове изхождатъ отъ болшинството въ Народното събрание. Моята длъгъ бѣше само да следя и да наблюдавамъ начина, по който се извършва анкетата. Такава е задачата, която правилникътъ възлага на представителя на малцинството.

Всички разпити се вършеха отъ докладчика на комисията, г. Йовевъ, който изхожда отъ болшинството, и който бѣше избранъ за председателъ на комисията.

Г. г. народни представители! Азъ бихъ желалъ да ви кажа какъ ние направихме анкетата по Поповския изборъ. Ние, представителитъ на Парламента, слѣзохме долу, въ низинитъ, за да видимъ какъвъ отзвукъ сж намѣрили въ душата на тоя народъ, въ душата на избирателитъ, тия или ония действия, да видимъ доколко народътъ долу е поспокоенъ и по-безпристрастенъ въ преценката на всички ония действия, за които тукъ се говори съ такива високопарни фрази и съ такъвъ голѣмъ шумъ. И, действително, ще кажа азъ, всѣки единъ отъ насъ, ако отиде тамъ, ще бѣде обезоръженъ отъ спокойствието и безпристрастието на народа. Тази анкета се извърши тѣй, както повелява правилникътъ. Бѣха разпитани всички лица, посочени отъ дветъ страни — лица показани въ контестацитъ и лицата, посочени отъ заинтересования отъ касирането на избора народенъ представителъ.

П. Попивановъ (з): Мене разпитахте ли?

С. Мошановъ (д. сг): Ще кажа. — Азъ знамъ едно — че на всички лица, които бѣха посочени отъ дветъ страни, се изпратиха поканитъ. Тогава Камарата бѣше въ 10-дневна ваканция и ние нѣмахме защо да изпратимъ поканата до г. Попивановъ тукъ, а му я изпратихме тамъ, където предполагаме, че ще го намѣримъ. И той получи поканата.

П. Попивановъ (з): Тамъ ли бѣхъ?

С. Мошановъ (д. сг): Моля Ви се. — Поканата Вие сте я получили, обаче Вие не благоволихте да се явите.

П. Попивановъ (з): Въ околията ли бѣхъ?

С. Мошановъ (д. сг): Г. Попивановъ! Вие къде сте били, това не е важно; важното е, че Вие получихте поканата, но Вие не благоволихте да дойдете предъ Вашитъ другари анкетатори, натоварени да изпълнятъ една мисия.

П. Попивановъ (з): Вие тукъ си направихте заключението, а азъ тамъ Ви търсихъ 5—6 пжти на гарата.

С. Мошановъ (д. сг): И до това ще дойда. — Г. Попивановъ, въпрѣки че редовно си е получилъ поканата, не дойде.

П. Попивановъ (з): Азъ това не отказвамъ.

С. Мошановъ (д. сг): Добре е, че го признавате, защото може да се получи впечатление, че не сме Ви поканили. Ние Ви поканихме, Вие получихте поканата, но не дойдохте — това е истината. Ние три дни стоимъ изъ Поповска околия и не само въ тия четири села. Цѣла Поповска околия знае, че се върши анкета. Даже мои познати хора, отъ моята околия, които строеха въ едно село черква, като научиха, че правя анкета, дойдоха да ме видятъ.

Г-да! Минаха повече отъ два месеца, откакъ ние извършихме анкетата. Ако г. Попивановъ искаше да даде своитъ показания, той можеше и тука да дойде предъ който и да е отъ насъ и да каже: „Г-да! Вие мене не можахте да ме разпитате, защото азъ бѣхъ заетъ съ обществена работа, възложена ми отъ партията, или бѣхъ по частна работа; моля ви се, разпитайте ме сега, за да се попълни анкетата“. Предъ никого отъ насъ, обаче, Вие, г. Попивановъ, не се явихте да предявите подобно искане. При това положение, при положението, че 80 души, показани отъ дветъ страни, бѣха разпитани, ние не можемъ да бждемъ обвинени сега, че не сме разпитали г. Попиванова, който въ тая работа е страна. Въпрѣки всичката добросъвестностъ, която трѣбва да препологаме у него, както и у всинца ни, истината е, че той не се яви, въпрѣки поканата, която му бѣ отправена, да си даде показанията.

П. Попивановъ (з): Трѣбваше азъ да събирамъ комисията. Азъ нѣмамъ този мандатъ — да я събирамъ. Ако имахъ този мандатъ, щѣхъ да я събера.

С. Мошановъ (д. сг): Тръбваше само да заявите, че искате да бъдете разпитани.

П. Попивановъ (з): Разпитанъ ли е Иванъ Пенчевъ? Вие пращате телеграма на синъ му Пенчо Иванъ Пенчевъ.

С. Мошановъ (д. сг): Г. Попивановъ! Тия подробности, които сега казвате, азъ не мога да си ги спомня; 80 души свидетели бѣха разпитани, които не мога да помня. Точно какъ стои въпросътъ съ този господинъ не зная, но зная, че поканитѣ до всички лица, които бѣха посочени по списъкъ, се предадоха чрезъ околийското управление и тѣ дойдоха да ги разпитваме.

Това, което каза г. Панайотъ Деневъ, ме освобождава да говоря по другитѣ формални въпроси. Тѣхъ азъ ги отминавамъ, защото напълно сподѣлямъ неговото гледище.

Сега, г. г. народни представители, две думи по съществуващото.

Въ с. Крепча, г. г. народни представители, е била обявена карантина.

Отъ мнозинството: На опозицията!

С. Мошановъ (д. сг): Моля Ви се — не изборна карантина. — Тази карантина — това се установява съ най-големъ подробности отъ лѣкари и документи — е била наложена, съгласно закона за народното здраве, още месецъ и половина преди изборитѣ.

П. Попивановъ (з): Никой не оспорва това.

С. Мошановъ (д. сг): Да, никой това не оспорва. — Установява се, че по контрабанденъ начинъ единъ селянинъ, отъ с. Опака, успѣлъ...

П. Попивановъ (з): Той е полицейски стражаръ и се казва Борисъ Марчевъ.

С. Мошановъ (д. сг): Възможно е. Азъ, г. Попивановъ, ида да подкрепя Вашата теза, защото по с. Крепча нѣмаме споръ. — ... успѣлъ да влѣзе въ селото Крепча съ бюлетини на Демократическия сговоръ. Въ съзнанието на комисията бѣше, че въ това село не може да се счита, че е станалъ редовно изборътъ, защото въ никой моментъ не е допустнатъ никакъвъ агитаторъ — нито на Народната коалиция, нито на Народния блокъ. А въ контестацията бѣше казано, че агитаторитѣ на Народната коалиция влизали въ селото, а кандидатитѣ на Народния блокъ не влизали! Тоя фактъ се провѣри и се констатира, че нито единтъ, нито другитѣ сѣ влизали. По избора въ с. Крепча ние сме дали заключение, че даже всички гласове отъ това село да се дадатъ на Народния блокъ, изборниятъ резултатъ за околията не се измѣня.

Г. Родевъ повдигна единъ много интересенъ въпросъ. По него може да има две мнения, но тъй като той е принципиаленъ въпросъ, азъ не мога да се сърдя на г. Родева, че го повдига. Ние направихме справка и установихме, че гласовѣтѣ, подадени въ това село, което е изключително турско, премахнати при изчисленията за централната листа, пакъ нѣма да измѣнятъ резултата. Значи, не само за околията, но и за централната листа нѣма да иматъ значение.

Х. Родевъ (нац. л): Г. Мошановъ! Ами въ Фердинандска околия?

С. Мошановъ (д. сг): Въ Фердинандска околия вие касирахте изборитѣ въ три села. При положение, че Сговорътъ при повторнитѣ избори въ тия села нѣма да вземе нито единъ гласъ, загубенитѣ гласове могатъ да се отразятъ върху околийската му листа. Но, г. Родевъ, ако въ тритѣ села ние загубимъ всичкитѣ гласове, недейте забравя, че ние загубваме единия мандатъ и че задъ всѣки мандатъ на Демократическия сговоръ стоятъ 4.800 гласа. Значи, въ Фердинандска околия ние трѣбва да загубимъ 4.800 гласа, за да има отражение върху централната ни листа и тамъ да загубимъ. Но има и нѣщо повече: съ факта, че вие касирахте изборитѣ въ тия три села въ Фердинандска околия и при повторнитѣ избори загубимъ единия мандатъ, още повече се затвърдяватъ мандатитѣ ни по централната листа. Такъвъ е механизъмътъ на избирателния законъ.

П. Попивановъ (з): А моралната страна на въпроса?

Х. Родевъ (нац. л): Позволете да Ви кажа едно съображение. Касае се за другитѣ листи, на широкитѣ социалисти, които могатъ да спечелятъ гласове. Това е единъ принципиаленъ въпросъ.

С. Мошановъ (д. сг): Г. Родевъ! Азъ Ви казвамъ какви сѣ били съображенията на комисията. Вашитѣ съображения сѣ други. И, разбира се, арбитъръ ще бѣде Народното събрание, защото това е първиятъ случай, който ние има да решаваме. Но трѣбва да се признае, че въ този случай ние сме действували само по морални съображения, както каза г. Попивановъ, защото не бива едно население да се разтакава да прави избори.

Г-да! Едно общо впечатление отъ тия избори въ четиритѣ села ни дава единъ отъ агитаторитѣ на Народния блокъ, Крумъ Петковъ, отъ Попово, когото разпитахме и който казва така: (Чете) „Агитирахъ за листата на Народния блокъ. Бѣхъ въ деня на избора въ с. Опака и Горско-Абланово. Влѣзохме въ с. Опака, изборътъ вървѣше мирно и тихо, бюлетинитѣ отъ всички листи се раздаваха свободно. Никой нищо не се оплака. Запитахме ги дали е имало стрелба. Тѣ казаха, че въ селото нищо нѣма, а вънъ отъ селото какво е ставало — не знаятъ. Ходихме въ с. Горско-Абланово. Имаше една група отъ около двадесетина души, които мислѣли, че ако нѣма отъ града човѣкъ, не можели да гласуватъ. Следъ като пристигнахме, гласуваха въ наше присѣствие спокойно. Никой не се оплака нито отъ побой, нито да сѣ били събличани или обскирани. Презъ всичкото време на агитацията бѣхъ съ кандидата на Народния блокъ Деню Тотевъ. Азъ съмъ демократъ“.

Това сѣ стенографиранитѣ показания на единъ агитаторъ на Народния блокъ, който въ деня на изборитѣ обикаля Поповската околия заедно съ единъ кандидатъ на Народния блокъ.

За с. Опака. Азъ ще взема отъ всѣка партия по единъ свидетелъ. Ето какво казва единъ привърженикъ на Българския земеделски народенъ съюзъ, Пѣю Димитровъ, председателъ или секретаръ на младежката група, младъ човѣкъ. (Чете) „Бѣхъ членъ на бюрото. Дойдохъ си навреме, както и другитѣ членове на бюрото. Бюрото се откри навреме. Имаше предварително приготвена тъмна стаичка и въ нея презъ всичкото време стоеха бюлетинитѣ на всички политически партии. Застѣпници отъ всѣка партия си имаше. Изборътъ мина мирно и тихо; дори други избори сѣ били по-лоши а този бѣше много миренъ. Не е имало пребрѣкване, нито смѣняване на бюлетини. Никого не сѣ събличали. Хората си идваха спокойно и най-свободно си гласуваха. Азъ съмъ по убеждение земеделецъ, членъ на Българския земеделски народенъ съюзъ — Врѣбча“. Това сѣ показания на единъ младъ земеделецъ.

Единъ старъ земеделецъ, 67-годишенъ човѣкъ, казва следното: (Чете) „По партия съмъ земеделецъ, привърженикъ на Българския земеделски народенъ съюзъ. Дойдохъ да гласувамъ самъ. Отидохъ при кмета да ми подпише избирателната карта; той ми я подписа и кази: „Иди гласувай“. Не ми даде бюлетини и не ми е предлагалъ такива. Азъ си взехъ бюлетина отъ масата и ги познавамъ по цвѣтъ. Никой нищо лошо не ми е продумалъ. Никой не ме е претърсвалъ, или нѣщо друго лошо да ми е продумалъ. Никого не съмъ видѣлъ да претърсватъ. Този изборъ мина много по-леко отъ всички други досега“. Това сѣ показания все на мѣстни хора, посочени въ контестацията — свидетели отъ с. Опака.

Ето показания на единъ свидетелъ отъ с. Любленъ. Отъ всѣко село вземамъ показания на опозиционери. Ето какво казва Богословъ Ивановъ Мицевъ, земеделецъ, 32 годишенъ. (Чете) „По партия съмъ социалдемократъ. Бѣхъ застѣпникъ и постѣпникъ сутринта навреме. Цѣль денъ бѣхъ въ училището. Споредъ мене, изборътъ бѣше редовенъ, благодарение на учителя, който изпълняваше закона. Въ училищната сграда нѣма събличани хора. Приставътъ се явяваше, но председателятъ го отстраняваше навънъ. Тъмна стаичка имаше. Имаше бюлетини на всички партии презъ всичкото време. Учителътъ не даваше да се гласува открито и всички гласуваха въ тъмната стаичка. Закани „че ако не гласува за Сговора, ще бѣде изселенъ отъ селото“, не съмъ чувалъ. Закани „ще бѣдешъ битъ като куче, ако не гласувашъ за Сговора“, също не съмъ чувалъ. При провѣрването бѣхъ, и белязани сговористки бюлетини не съмъ видѣлъ“.

Ето, г. г. народни представители, физиономията на избора въ тия четири села, предметъ на контестацитѣ. Ето показанията на лица, посочени въ контестацитѣ, лица, принадлежащи къмъ партиитѣ на Народния блокъ.

При това положение, г. г. народни представители, ние, като анкетна комисия, издѣлвайки това общо впечатление — безъ да отричаме, че сѣ записани отдѣлни показания, които говорятъ обратното, но които не измѣнятъ общата физиономия на избора и въ никой случай не сочатъ за

действия, които действително сж угнетили душата на хората и сж измѣнили волята на избирателя — еднодушно, безъ никакво колебание, безъ никакъв споръ, съгласно правилника, изказваме мнение изборътъ да бѣде утвърденъ.

Г. г. народни представители! Азъ апелирамъ къмъ васъ да се солидализирате съ едно мнение, взето отъ комисия, излъзла отъ вашата срѣда, въ чиято добросъвестностъ при извършването на работата не се съмнява и г. Родевъ. По тоя начинъ ние най-добре ще закрепимъ вѣрата въ правилността на решенията, които се взематъ отъ Народното събрание. (Ръкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Жеко Маджаровъ.

Ж. Маджаровъ (з): Г. г. народни представители! Въпросътъ, споредъ менъ, се слага така: да дадемъ ли вѣра на анкетната комисия за туй, което е извършила, и по силата на туй довѣрие, което ще ѝ дадемъ, да гласуваме онова, което тя ни препоръчва, или не даваме вѣра на тая анкетна комисия, порицаваме я, че е извършила едно порочно дѣло, смѣняваме я, изпращаме друга анкетна комисия, която да провери дали действителността е така, както я изнесе нашиятъ другаръ Попивановъ? Азъ задавамъ най-напредъ въпроса: можемъ ли ние да изкажемъ недоовѣрие на тази анкетна комисия? Не можемъ. Защо не можемъ? Защото двама отъ анкетаторитѣ сж хора отъ Народния блокъ и днесъ сж между насъ, още не сж напустили Народния блокъ. Ако ги смѣтнемъ като хора, които сж извършили едно престѣпно дѣло — едно дѣло, което иска да раздѣли Народния блокъ на две — за наказание ние ще трѣбва да ги изключимъ отъ редоветѣ на Народния блокъ.

П. Попивановъ (з): Не е въпросъ за раздѣление на две, а е въпросъ за съвѣсть.

Ж. Маджаровъ (з): Оставете ме да се изкажа, щомъ е въпросъ на съвѣсть — Г. Иванъ Симеоновъ Ви заяви, че тѣ, демократитѣ, нѣма да гласуватъ за друго, освенъ за това, което предлага анкетната комисия.

П. Пспивансвъ (з): Какво отъ това?

Ж. Маджаровъ (з): Понеже така се слага въпросътъ и понеже този случай става причина да се създаде прецедентъ въ Парламента, съ който прецедентъ утре може да се отиде и по-далечъ — да не се обръща внимание на никакви анкетни комисии и, следователно, анкетнитѣ комисии като институтъ трѣбва да се махнатъ отъ Парламента, щомъ тѣ нѣматъ значение и тежестъ — азъ не знамъ до кѣде Парламентътъ би могълъ да отиде, ако се процедира по този начинъ и по този пѣтъ.

Народътъ прости много повече престѣпления, извършени върху главата му. И сега, ще кажа азъ, на менъ се падна злата участь да кажа мнението си по този изборъ. Въпрѣки че въ София въ деня на избора се строшиха ребра, въпрѣки че се строшиха глави съ парабели и се отръзаха уши, вие утвърдихте избора. Нима този изборъ не е пороченъ? Нима всичкитѣ избори не сж порочни? Нима насилила не се правиха навсѣкѣде? И ако държите за истинската свобода на народа, вие трѣбва да касирате всички избори, макаръ да сж избрани хора отъ Народния блокъ. И нека ви кажа, въпрѣки че въ Поповската околия кандидатъ бѣше генералъ Русевъ — оня, презъ режима на когото азъ съмъ билъ интерниранъ три пѣти и съмъ седѣлъ 6 месеца въ Чирпанъ, оня, който изяде главата на майка ми, оня, който нарани баща ми — за голѣмо мое съжаление, азъ трѣбва да защита една кауза не на генералъ Русевъ, но кауза на Парламента. Азъ съмъ младъ въ Парламента, но такива превратности, каквито се явяватъ предъ моитѣ очи сега, азъ не мога да ги претърпя. Съвѣстътъ ми, като на новъ депутатъ, ми диктува да кажа: или ще смѣтнете комисията за виновна и ще я накажете съ необходимитѣ санкции, или ще признаете за законно туй, което е извършено отъ нея, за да не създадете прецедентъ въ Парламента: да се назначава нова анкета. Или всичко или нищо — азъ съмъ максималистъ.

Ето защо моето мнение е да се уважи мнението на парламентарната анкетна комисия и да се утвърди изборътъ. (Ръкоплѣскания отъ демократитѣ)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Кръстьо Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д): Г. г. народни представители! Азъ ще се изкажа най-напредъ по въпроса за правата на ан-

кетнитѣ комисии, които Народното събрание избира. Мнението на онѣзи г-да, които твърдятъ, че анкетнитѣ комисии събиратъ само материалъ, безъ да даватъ заключение, е погрѣшно. Анкетнитѣ комисии, които Народното събрание избира, могатъ да иматъ за задача да събиратъ само суровъ материалъ, който е потребенъ на Камарата, но анкетнитѣ комисии могатъ, следъ като събератъ известни материали и данни, да дадатъ и своитѣ заключения.

Въ случая, по естеството на работата, когато Народното събрание отрежда изъ своята срѣда една комисия да провери известни данни по нѣкой изборъ, естествено е анкетната комисия, като събере даннитѣ, да даде своето заключение, за да се улесни работата на Камарата. Тя е на товарена съ тази задача: да отстрани съмнениата, да провери известни факти, които сж били подхвърлени въ Народното събрание, и да каже какъвъ изводъ тегли отъ тѣзи факти, споредъ нейната преценка.

Азъ предпочитамъ тѣзи анкетни комисии, които не се задоволяватъ съ суровия материалъ, но иматъ куража да изпълнятъ своята длъжностъ, като дадатъ и едно заключение. То е едно улеснение на работата на самия Парламентъ. Ето защо тамъ не трѣбва да се бие, а трѣбва да възприемемъ всички, че, по естеството на работата, анкетната комисия е била длъжна да даде заключение по проверката на избора.

Г. г. народни представители! Анкетната комисия се е състояла отъ двама представители на правителственото болшинство и единъ представител на опозицията, или, по-скоро — на заинтересованата страна въ случая. Една рѣдкостъ е въ нашия Парламентъ, да могатъ лицата, които сж натоварени да проверятъ единъ изборъ, като изложатъ фактитѣ, така да ги преценятъ, че да дойдатъ до едно и сѣщо заключение. Тукъ тѣ сж били единодушни. Азъ прочетохъ заключението на анкетната комисия и не видѣхъ никой отъ анкетаторитѣ да е останалъ на особено мнение. Ако г-да, правителственото мнозинство и опозицията сж били единодушни въ събирането и въ преценката на фактитѣ въ заключението си, ние трѣбва да се радваме на това явление — както казахъ, извънредно голѣма рѣдкостъ въ нашето Народно събрание — особено като се има предъ видъ, че въпросътъ се касае за проверка на изборъ, кѣдето играятъ страсти, кѣдето две страни се състезаватъ и, следователно, едната може да бѣде увлѣчена въ една посока, да възприеме даннитѣ въ една свѣтлина, а другата — да ги възприеме и да ги обяснява по-другояче. Въ случая това рѣдко съчетание се е постигнало и ние само трѣбва да се поздравимъ съ този успѣхъ.

Следователно, нѣма никаква чужда нито да се допълня съставътъ на анкетната комисия, нито пъкъ да се изразява прѣко или косвено недоовѣрие върху начина, по който анкетната комисия е счела за нужно да събере даннитѣ и да извади отъ тѣхъ съответното заключение. Ние нѣмаме процедура, която сж длъжни да изпълнятъ моѣ а моѣ тѣзи, които сж натоварени да анкетиратъ даденъ изборъ. Предоставено е на тѣхната съвѣсть, на тѣхнитѣ разбирания, да намѣрятъ начинъ на анкетирание, да си събератъ даннитѣ, да разпитатъ свидетели, да посетятъ тия и ония села, въобще да извършатъ работата си, както тѣ намиратъ, че трѣбва да стане това нѣщо. Азъ не чуехъ никой отъ състава на комисията да изказва мнение тукъ, че е посочвалъ другъ начинъ или е показвалъ нѣкакви данни, свидетели, които е трѣбвало да бждатъ разпитани, а останалитѣ членове на комисията не сж извършили това нѣщо.

Ето защо, г. г. народни представители, смѣтамъ, че не е и нужно да се влиза отъ страна на Народното събрание въ съществуването на самия въпросъ, т. е. дали изборитѣ сж били свободни, или е упражняванъ натискъ върху избирателитѣ. Никакво основание нѣма, за да се приеме противното. Разбира се, това не значи, че не е могло да се упражнява, прѣко или косвено, материално или физическо въздействие върху избирателя или върху неговата съвѣсть; това означава само, че при нашитѣ нрави и при нашитѣ условия всѣки единъ отъ народнитѣ представители ги изработва единъ критерий, задъ който вече приема, че не може да гласува за утвърдението на даденъ изборъ. Искамъ да кажа, че който гласува за утвърдението на избора, съ това не подчертава, че тамъ не сж ставали каквито и да било нередовности, но само че, по обща преценка и въ свръзка съ единъ критерий, той намира за нужно да гласува за утвърждаване на избора.

Ето защо азъ нѣма да говоря по съществуването на работата, нищо повече отъ онова, което е изнесено въ самия протоколъ на анкетната комисия. И при това единодушие, което е съществувало при разследването, на мене не остава нищо друго, освенъ да дамъ гласа си за утвърждаването на избора, като си имамъ свое мнение за начина, по който

сж произведени изборитѣ въ България или по който ставатъ въобще изборитѣ въ нашата страна. Защото азъ, като критикувамъ бившитѣ, не смѣтамъ, г-да, че ние сме въдворили единъ редъ на свободни избори въ нашата страна. Азъ вчера, когато се разискваше пещерскиятъ изборъ, чухъ да се изнасятъ данни, че въ едно отъ тѣзи села — чини ми се, Дорково, за което се говори, че сж станали насилия — отъ Народния блокъ не сж дали на другата страна да представи своя листа тамъ въ общинскитѣ избори.

П. Попивановъ (з): Не сж искали да представятъ, а не че не сж имъ дали.

К. Пастуховъ (с. д): Не сж искали? Азъ не знамъ село, въ което партизанитѣ да не искатъ да представятъ своя кандидатна листа.

И. п. Рачевъ (з): Нѣма друга партия въ селото.

К. Пастуховъ (с. д): Г-да! Може фактътъ да не е вѣренъ. Азъ не съмъ го провѣрилъ, азъ не го твърдя, само го посочвамъ.

И. п. Рачевъ (з): Напр., въ моето село никога широкитѣ социалисти не завѣржаватъ листа.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Г. Пастуховъ! Азъ мога да Ви посоча и други села, където не сж искали да завѣржатъ листа.

К. Пастуховъ (с. д): Дето нѣма представители на известна партия или нѣма кандидати, разбира се, че нѣма и да представятъ листа. Азъ не твърдя, че този фактъ е истински, но, въ всѣки случай, той се изнесе въ Народното събрание. Па и мене какво ще убеждавате? Казвамъ, че е ставало, и сега става, и утре ще става — и който го отрече, отрича една истина. Нашиятъ нрави и нашето политическо възпитание сж още въ този примитивенъ стадий, че ние още се увличаме — когато имаме възможностъ — да злоупотребяваме съ правата на гражданина и да го лишаваме отъ възможностъ да прояви свободно волята си при изборитѣ.

Но да не се отдалечавамъ отъ въпроса. Азъ мисля, че изборътъ трѣбва да се утвърди. И дума не може да става за касирането му, особено когато нѣма направено предложение отъ комисията. Вие знаете, че, споредъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, винаги трѣбва да има едно предположение, а не може така изненада да се повдигна въпросъ за касирането на единъ изборъ. (Нѣкой отъ сговориститѣ ржкоплѣска)

Х. Родевъ (нац. л): Г. Пастуховъ! Моля Ви да си кажете мнението по въпроса, който повдигнахъ — за значението на касиранитѣ избори за централната листа. (Възражения отъ лѣвицата)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Оставете тия въпроси. Тѣхъ нѣма да разрешаваме сега.

С. Мошановъ (д. ст): Г. Родевъ! Г. Пастуховъ не Ви слуша, когато говорихте.

К. Пастуховъ (с. д): Бихъ могълъ да Ви отговоря, но съжалявамъ, че не присѣдствувахъ, когато сте говорили.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ С. Йовевъ (д): Г. г. народни представители! Азъ искамъ да обърна вашето внимание само върху следнитѣ обстоятелства: какъ сме процедурали ние, анкетната комисия, при събирането на доказателствата, защото сме процедурали така и защо не сме взели подписитѣ на свидетелитѣ, които сме разпитвали, и трѣбвало ли е да вземемъ тѣхнитѣ подписи.

Освенъ това ще ви прочета нѣкои отъ показанията, които сме събрали, за да имате представа какво е било положението, да си представите картината на тоя изборъ и следъ това да дадете вашето мнение, вашето заключение.

Още преди да отиде парламентарната анкетна комисия въ Поповско, разпоредихме отъ тукъ да бждатъ призвани всички лица, които трѣбваше да бждатъ разпитани. Разпратиха се — забележете — специални телеграми на избранитѣ народни представители отъ тая околия — както на г. Попивановъ, така и на г. Деню Тотевъ, така и на г. х. Георги х. Петковъ. Вънъ отъ това, веднага

се разпреди до околийския началникъ да бждатъ призвани — като точно се посочваше мѣстото, денятъ и часътъ на разпита — всички ония лица, които бѣха посочени въ констестацията, подадена отъ констестатора Ламбриновъ, а така сжщо да бждатъ призвани и лицата, които сж били членове на изборнитѣ бюро — председателитѣ и двамата членове на всѣко бюро — а така сжщо и застъпницитѣ на всички политически партии въ 4-тѣ секции, както и всички лица, които сж присѣдствували като преброители и секретари на изборнитѣ бюро. Всичко това бѣше разпоредено отъ тукъ, още преди да замине парламентарната анкетна комисия за Попово. Сжщо така се даде срокъ както на констестатора, така сжщо и на депутата, срещу чийто изборъ бѣше подадена констестацията, да направятъ своитѣ възражения и да посочатъ нови доказателства, ако иматъ такива.

Народниятъ представителъ г. х. Георги х. Петковъ съ специално заявление даде своитѣ възражения и посочи нѣколко души свидетели, за да бждатъ разпитани. Сжщо така и констестаторътъ Петъръ Ламбриновъ бѣше извиканъ, разпитанъ устно, а и писмено, съ заявление, направилъ нови възражения, като и той сжщо така сочеше нови свидетели. Новитѣ свидетели и на дветѣ страни бѣха призвани за разпитъ. Комисията разпита всички лица, които бѣха посочени отъ дветѣ страни. Въобще даде се всичката възможностъ и на дветѣ страни да посочатъ най-широки доказателства, за да може анкетата да бже колкото е възможно по-пълна, по-широка.

Забележете, г. г. народни представители, че отъ всички лица, които бѣха призвани, за да бждатъ разпитани, не се явиха само тримата народни представители, а именно г. Попивановъ, г. Деню Тотевъ и г. х. Георги х. Петковъ. Всички други лица, които тѣ бѣха посочили за разпитъ, както и лицата, които парламентарната анкетна комисия по своя инициатива намѣри за добре да разпита, се явиха; нито едно отъ тия лица не отсъдствуваха отъ разпита, всички бѣха разпитани и дадоха подробно своитѣ показания. Понеже бѣха призвани за разпитъ за четиритѣ секции повече отъ 80 души, парламентарната анкетна комисия бѣше принудена да си послужи съ секретаръ-стенографъ, който стенографски да записва тѣхнитѣ показания. Недейте мисли, г. г. народни представители, че въпросътъ, дали да се подпишатъ разпитанитѣ свидетели следъ даденитѣ си показания или не, е билъ пренебрегнатъ отъ парламентарната анкетна комисия; той бѣше веднага повдигнатъ, но практически това бѣше невъзможно, пък и парламентарната анкетна комисия не намѣри за нужно да се подписватъ показанията отъ самитѣ свидетели, защото ние смѣтаме, че сме облѣчени въ достатъчно широкъ мандатъ, а, вънъ отъ това, представлявахме достатъчна гаранция. При това, както казахъ, показанията се стенографираха и разпитанитѣ свидетели не можеха да подпишатъ показанията си по технически причини — стенографскитѣ протоколи не можеха да бждатъ веднага приготвени.

По тия съображения смѣтамъ, че съвършено неумѣстно се повдигна въпросъ за подписване на показанията отъ разпитанитѣ свидетели и неоснователно се изказва съмнение относно вѣрността на показанията поради туй, че не носили подписитѣ на разпитанитѣ лица. Азъ и въ доклада си въ началото заявихъ, че протоколътъ на анкетната комисия бѣше на разположение на г. г. народнитѣ представители цѣли два месеца тукъ, и досега не е направено по него никакво възражение отъ никого, никакво съмнение не е изказано отъ когото и да е, никой досега не е посочилъ никакви доказателства, да каже: тѣзи и тѣзи показания сж били дадени така, а сж предадени другояче; въобще никакво съмнение досега не се изказа въ нищо. Ако това е така, смѣтамъ, че не бѣше умѣстно да се изказва тукъ съмнение, че показанията сж били дадени въ другъ видъ, че не сж записани правилно.

Г. г. народни представители! Повдигна се въпросъ за туй, че нѣкои отъ обстоятелствата не били изнесени въ доклада на парламентарната анкетна комисия. Така, напр., подмѣташе се за стрелбата въ деня на избора въ с. Опака. Не че не сж събрани доказателства въ това направление — анкетната комисия има достатъчно доказателства. Ние намѣрихме за нужно, че трѣбва да се спомене и споменаваме въ протокола си за стрелбата край с. Опака на 17 юний т. г., като единъ фактъ по-сериозенъ, по-очебищенъ, като единъ фактъ, който трѣбва да се изнесе предъ васъ. За стрелбата, обаче, която е станала въ самия изборенъ день, съвсемъ не намѣрихме за нужно, че трѣбва да споменемъ въ нашия протоколъ.

С. Мошановъ (д. ст): И която стрелба никой въ селото не е чулъ.

Докладчикъ С. Йовевъ (д): Билъ е даденъ единъ изстрелъ не за друго, а за да се даде знакъ, че лицето иска да спре автомобилъ. Всички разпитани свидетели въ това село установяватъ все това обстоятелство. Така че тази стрелба е била само като сигналъ, като знакъ, че автомобилътъ трѣбва да спре. Анкетната комисия събра и други доказателства отъ разпита, който направи, но не намѣрихме за нужно, че тѣ трѣбва да влѣзатъ въ нашия докладъ, който мнозина народни представители намиратъ, не само че е достатъчно широкъ и изчерпателенъ, но че дори не било нужно да се даватъ толкова пълни сведения, колкото сѣ дадени въ него. Искамъ да кажа, че всѣко обстоятелство, било изложено въ контестацията, било посочено отъ разпитанитѣ лица или отъ когото и да е другъ, е проверено отъ парламентарната анкетна комисиия.

Г. г. народни представители! За да видите дали докладътъ, който ви дава парламентарната анкетна комисиия, съответствува на заключението, което тя е направила, и на даннитѣ, които сме избрали, азъ ще ви прочета показанията само на нѣколко души.

С. Мошановъ (д. сг): Нѣма нужда!

Докладчикъ С. Йовевъ (д): (Чете) „Тончо Илиевъ К. Дочевъ, земледѣлецъ, 41 г., дава следнитѣ показания: „Бѣхъ застъпникъ на листата на Народния блокъ. Постѣпихъ навреме при откриване бюрото. Сутринта, обаче, единъ стражаръ и единъ детективъ ми казаха да не излизамъ, защото ще бѣда битъ. Като отидоха нагоре изъ селото, азъ се примъкнахъ, заедно съ председателя на бюрото, и си дойдохъ навреме. Киранъ Ивановъ, и той бѣше застъпникъ, но го арестуваха по измисливъ начинъ: ужъ го викали на телефона, който се намира въ общинската канцелария. Казахме на председателя на бюрото и той отиде да го освободи. Това бѣше преди още да се открие изборното бюро. Въ бюрото вътре нѣмаше нищо лошо, никаква фалшификация не стана. Азъ се смѣнявахъ съ Киранъ Ивановъ, който също бѣше застъпникъ на листата на Народния блокъ. Докато азъ бѣхъ, бюлетини имаше винаги въ тъмната стаячка, а безъ мене какъ е било, не зная.“ — Той се е смѣнявалъ съ Киранъ Ивановъ и затова казва така: „При преброяването на бюлетинитѣ, вечерта, бѣхъ и то стана напълно редовно. Не зная никого да сѣ събличали и претърсвали за бюлетини и никой не ми се е оплакалъ за таква нѣщо“. Това говори застъпникътъ на Народния блокъ отъ това село, това даваме и ние, като заключение въ доклада си.

Същото нѣщо казва и председателятъ на бюрото Недю Христовъ Русевъ, 21 г., учителъ, лице незаинтересовано, неутрално, въ чито показания анкетната комисиия не можеше да се съмнява. Той казва: (Чете) „Азъ бѣхъ председателъ на изборното бюро. Навреме открихме бюрото и всичко бѣше въ редъ: имаше бюлетини на всички партии, застъпници отъ всички партии, книжа и др. Хората влизаха да гласуватъ много редовно. Не личеше гласоподавателитѣ да сѣ тормозени, изплашени и не ми се оплакаха за това. Доколкото азъ можахъ да наблюдавамъ, агитираха си всички партии навънъ много свободно. Преди да откриемъ бюрото, отидохъ да потърся кмета и въ канцеларията намѣрихъ Киранъ Ивановъ самъ. Питамъ го: що търсишъ тука? Каза ми, че билъ арестуванъ. Казахъ му: никой нѣма право да те арестува; хванахъ го за ража и го изведохъ.

Въ района на изборното помѣщение не е имало претърсвания, събличания, или нѣкои други насилия. Избирателнитѣ карти се раздаваха по мое нареждане вънъ отъ изборното мѣсто и тамъ, гдето азъ посочихъ. При преброяването присѣдстваха всички лица, застъпници и кандидатътъ П. Ламбриновъ и мина всичко редовно, безъ нѣкой да е направилъ каквато и да е било бележка. Този изборъ бѣше много редовенъ“.

Г. г. народни представители! Ето какво казва и Киранъ Ивановъ, за когото се споменава въ доклада и който бѣше застъпникъ на листата на Народния блокъ: (Чете) „Сутринта, когато излизахъ отъ къщи, дойдоха единъ стражаръ и други лица и ми казаха, че ще ме арестува. Защо? — попитахъ. Казахъ ми: „Има ли въ тебе пълномощие?“ Докараха ме въ общината и ме претърсиха, като ми казаха: „Арестуванъ си“. Дойде следъ нѣколко минути председателятъ на бюрото и ме пита, защо съмъ тамъ. Казахъ му, че съмъ арестуванъ, а той ме изведе навънъ. Оттамъ азъ отидохъ въ изборното бюро и тя, които ме оставиха въ общината, ме видѣха, че съмъ освободенъ, обаче нищо не ми казаха. Тукъ презъ цѣлия денъ нѣмаше никакви гюрулгии. Всичко мина редовно, нѣмаше

фалшификации. Нѣмаше никакви претърсвания, събличания и нищо лошо“.

Това сѣ, г. г. народни представители, показанията на лица отъ Народния блокъ, на застъпници на Народния блокъ, наши агитатори отъ това село, и затова заключението ни е въ този смисълъ.

Ето какво казва и Марко Марковъ, земледѣлецъ, 30 г. (Чете) „Имахъ бюлетини още въ петъкъ преди избора за раздаване отъ страна на Народния блокъ. Преди избора, вечерта Василь Къневъ ми даде пълномощното за застъпникъ и азъ по едно момче го препратихъ на председателя на изборното бюро. Никой не ме е билъ. Дойде стражарътъ Иванъ и единъ детективъ и ме предупреждаваха да не раздавамъ тия бюлетини, които имамъ, но бюлетинитѣ не ми се искаха, а и ако ги искаха, нѣмаше да имъ ги дамъ. Сутринта отидохъ и раздавахъ бюлетини на определеното мѣсто“.

С. Мошановъ (д. сг): Това е предостатъчно.

Докладчикъ С. Йовевъ (д): (Продължава да чете)

„Вельо Димовъ, 32 г., земледѣлецъ, показва:

„Бѣхъ членъ на бюрото. Изборътъ почна навреме. Провѣрихме кутиитѣ и ги запечатахме. Тъмна стаячка имаше — черна дъска. Избирателитѣ можеха да гласуватъ безъ да ги види нѣкой. Тѣ гласуваха задъ дъската. При откриване на избора имаше бюлетини отъ всички партии. Най-напредъ се яви застъпникътъ Минчо Кръстевъ отъ Комunistическата партия. Следъ като седнахме се явиха застъпникитѣ: Иванъ Христовъ, Йорданъ Цоневъ и Иванъ Рачевъ. Въ тъмната стаячка имаше бюлетини и на Народния блокъ“.

„Дончо Цоневъ, земледѣлецъ, 50 годишенъ, показва:

„Презъ деня на избора презъ всичкото време бѣхъ въ селото. Гласуваха си редовно отъ 8 часа сутринта. Бѣхме все около училищния дворъ. Предъ изборното помѣщение имаше афиши на всички партии. Бюлетини имаше на всички партии. Тъмна стаячка имаше, както винаги става. Всички агитираха свободно, съ автомобили постоянно идваха агитатори. Не съмъ забелязвалъ нѣкой да е билъ събличанъ. Полицията стоеше на вратата, за да пази реда, за да не се трупатъ народътъ. За стрелба не съмъ чувалъ. Преди изборитѣ идваха агитатори отъ всички партии“.

Г. г. народни представители! Отъ прочетенитѣ показания, както и отъ всички други данни по анкетата, ще видите, че заключението, което даде парламентарната анкетна комисиия, напълно отговаря на събрания материалъ, който имаме тукъ. Вѣрно е, че се констатираха тукъ-таме насилия, които сѣ били извършени. Но предъ видъ на обстоятелството, че ние, болшинството, утвърдихме много избори въ други околии, където също така сѣ ставали насилия, и, както правилно забеляза единъ отъ преждегорившиитѣ, въ коя ли околия не сѣ ставали насилия — намѣрихме, че трѣбва да се даде онова заключение, което дадохме предъ васъ. Парламентарната анкетна комисиия не може да поддържа, че трѣбва да се касира изборътъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи.

Нѣкой отъ работницитѣ: Нашата група не се е изказала.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля ви се! Преди докладчикътъ да привърши своя докладъ, трѣбваше да поискате думата. Сега г. министърътъ ще говори.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Азъ вземахъ думата да кажа само нѣколко думи.

Ние сме при разглеждането на единъ изборъ, при който Народното събрание реши въ едно отъ миналитѣ си заседания да стане една парламентарна анкета, съгласно нашия правилникъ. Следователно, Народното събрание е тръгнало по пътя на една анкета, да събере нужнитѣ данни и материали, за да може да формулира своето решение относно утвърждение или неутвърждение на Поповския изборъ. При такава една практика, при този ангажментъ, който е възприетъ отъ Народното събрание, то е длъжно да се държи въ рамкитѣ, въ които то е поставило въпроса. И днесъ ние имаме доклада на анкетната комисиия, която — нека ми бѣде позволено да кажа — е представила освенъ него и своя протоколъ предъ Народното събрание; и единиятъ, и другиятъ сѣ въ една абсолютна пълнота, отговаряйки на всички ония въпроси, по които тя трѣбваше да се произнесе. Вие знаете, г. г. народни представители, че съгласно чл. 33 отъ нашия правилникъ, анкетната комисиия е длъжна да се ограничава въ въпроситѣ, които сѣ били повдигнати било въ нѣкой отъ контестацитѣ, които сѣ били подадени, или въ въпроситѣ, повдигнати въ протоколитѣ на изборнитѣ бюро

Това е мандатът, който се дава на една анкетна комисия във връзка с даден избор. И ако ще твърдиш, че анкетната комисия на Парламента не е напълно извършила своята мисия, ще трябва да имаме данни, въз основа на които да направим заключение, че действително анкетната комисия не се е ограничавала в така формулираната от правилника нейна задача. Тук никой не изнесе никакъв въпрос, никакви данни, относно подадените контестации или протоколите на изборните бюра. Следователно, в това отношение протоколът на анкетната комисия ще трябва да се счете за правилен. Ако отделни народни представители изнасят нови въпроси, нови случки, нови факти, това още не значи, че ние имаме основание да сметем, че анкетата, която е извършена, е недостатъчна, затова защото трябва да има доказателства, от които да се види, че тия тук посочени данни и обстоятелства, факти и всевъзможни случки, действително са били упоменати в някоя от подадените контестации или в протоколите на изборните бюра. Такива твърдения аз не чуех от никоя страна. Следователно, предложението, което се прави във връзка с тук казаната неща за допълнението на тая анкета, е едно предложение, което не стои във пълна хармония с чл. 33 от нашия правилник. За да имаме основание да допълваме нашата анкета, трябва да имаме данни, от които да се вижда, че анкетната комисия не е изпълнила своята мисия, съгласно чл. 33 от правилника, а такива данни не се дадоха.

Що се отнася до протоколите на самата анкетна комисия, тук са напълно формални, защото няма никаква норма, която да задължава една анкетна комисия да държи непременно протоколи за разпит с подпитите на самите лица, които са били разпитани, затова защото на много места се пишат такива протоколи, но и за много важни работи протоколите за разпит се съставляват без да има нужда разпитът да се скрепява с подписа на разпитаните лица. Достатъчно е да споменем, че съдебните протоколи, даже по главни процеси, където се решават много съдебни въпроси, пак не се скрепват с никакви подписи на разпитаните лица. Отговорите се дават в протоколите, протоколите са официални документи, с цълата си доказателствена сила, и въз основа на тях впоследствие и втората, и третата инстанции решават делата. Ако ние имаме членове на Парламента, поставени във една анкетна комисия, да отиват в село и да действуват като представители на Парламента с всичкия авторитет, с какъвто те могат да разполагат, очевидно е, че не е необходимо, нито по буквата на закона, нито по духа на нашия правилник, да се пишат протоколи за разпит на свидетели, които да бъдат подписани от самите разпитани лица. Ето защо и в това отношение ние не можем да констатираме никаква нередовност.

Г. г. народни представители! За да се касира един избор, трябва да имаме мнението на комисията по проверка на изборите, затова защото нашият правилник предвижда, че ще има от комисията по проверка на изборите доклад за касиране. Нашата комисия по проверка на изборите в Поповска околия дойде с едно мнение за анкета, тази анкета се постанови от Народното събрание, и се постановяване на анкетата Народното събрание оторизира анкетната комисия да дойде с едно мнение по въпроса: дали да се утвърди или да не се утвърди изборът. Следователно, ние имаме тук едно застъпване на комисията по проверка на изборите, в духа на нашия правилник, от специална парламентарна анкетна комисия, която по силата на дадения ѝ мандат е дошла да даде своето заключение, да освятли Народното събрание, и след това то да гласува.

Ето защо аз съмтам, че ние в случая ще трябва да се справим с мнението на анкетната комисия. Анкетната комисия има мнение, и това мнение може да бъде възприето или да бъде отхвърлено, така както мнението на комисията по проверка на изборите може да бъде отхвърлено даже и когато то е за утвърждение, и тогава по

един косвен начин да не се утвърди изборът. Но сега, когато имаме една анкетна комисия, която по мнението на народното представителство трябва да даде заключение и да даде материали, въз основа на които да се формира мнение относително утвърждаването или неутвърждаването на избора, аз съмтам, че ще бъде много неправилна парламентарна практика за днешния Парламент, ако ние току-така отхвърлим мнението на една от нас назначена анкетна комисия. Добре е за нашето Народно събрание да засвидетелствуваме, че се придържаме към една строго парламентарна, безпристрастна и целесъобразна практика за решаването на тия въпроси. Отделни наши другари тук може да останат отчасти незадоволени, защото на самото място те са направили малко по-други заключения, узнали са, може би, по обективен, но често пъти и по субективен начин, някои други работи, и сега, право или съвсем немотивирано, да си останат с по-друго убеждение. Това е тяхно право, защото са били непосредствени наблюдатели на известни случки и факти, обаче Парламентът, който ще трябва да застане на обективна база, не може да постъпи другояче — ако не иска да дезавуира своята анкетна комисия — освен да се справи с материалите, които тази анкетна комисия му дава, и да вземе своето решение.

Ето защо позволих си да изкажа своето мнение, което, разбира се, понеже се касае до такъв един въпрос, е толкова мое частно мнение, колкото и мнението на всеки един народен представител, защото утвърждаването или неутвърждаването на един избор е в всички времена и в всички случаи въпрос за съвест. И надхвам се, че това мое мнение се споделя от другарите ми на тази маса, а също и от мнозина измежду правителственото болшинство, именно, че ние ще трябва да вървим по пътя на правилника и с спокойна съвест да теглим логическото последствие от онзи доклад, който ни направи избраната и изпратената от нас на самото място анкетна комисия. (Ръкоплъскания от демократите)

Председателстващ Н. Захариев: Ще пристъпим към гласуване.

Който г. г. народни представители са съгласни да се утвърди докладът на парламентарната анкетна комисия по избора в Поповска околия и нейният протокол, като заедно с това ще се счита, че се утвърждава и изборът в същата Поповска околия, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата г. министърът на вътрешните работи.

Министър д-р А. Гиргинов: Г. г. народни представители! Часът е осем. Ще трябва да вдигнем заседанието.

Моля да се съгласите с следния дневен ред за утрешното заседание:

На първо място — трето четене законопроекта за изменение и допълнение на закона за събиране на пръките данъци;

На второ място — продължение разискванията по второто четене на законопроекта за контрол върху картелите и монополните цени;

На трето място — доклад на комисията по проверка на изборите.

С. Мошанов (д. ср): Г. председателю! Надхваме се, че ще се отговори на нашето питане.

Министър д-р А. Гиргинов: Недейте бърза.

Председателстващ Н. Захариев: Който г. г. народни представители приемат предложения от г. министра на вътрешните работи дневен ред за утрешното заседание, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигам заседанието.

(Вдигнато в 20 ч.)

Подпредседател: **Н. ЗАХАРИЕВ**

Секретар: **ВАС. МАРИНОВ**

Началник на Стенографското отделение: **Д. АНТОНОВ**